

ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ • ΕΤΟΣ ΙΘ' • ΑΡ. ΦΥΛ. 219-220 • ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1996 • ΓΙΑΝΝΙΝΑ - ΣΙΝΑ 4

ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΝΗΓΥΡΙΑ...

Ιούλιος κι Αύγουστος είναι οι μήνες που ξεδιπλώνονται οι δίπλες του χορού στα πανηγύρια των χωριών μας. «Κοσμικό γεγονός για τα Ζαγοροχώρια» λέει η λεζάντα κάτω από την παλιά φωτογραφία του γνωστού Λευκάματος «Τα Ζαγοροχώρια». Πολιτιστικό γεγονός θα λέγαμε εμείς. Είναι τάχα και σήμερα; Πολύ αμφιβάλλουμε. Για το πώς τα καταντήσαμε, σήμερα, τα πανηγύρια μας, πολλές φορές αναφερθήκαμε από τις σελίδες του περιοδικού μας. Κι όσοι από μας τα ζήσαμε ανέγγιχτα κι ατόρια στην παραδοσιακή ομορφιά κι αρχοντιά τους, γεμίζουμε οργή και θλίψη από το κατάντημα. Κι αναρωτιόμαστε: «Μα δεν υπάρχει τρόπος να σταματήσουμε επιτέλους αυτόν τον τελεσιμό μιας μοναδικής πολιτιστικής παράδοσης των χωριών μας;».

Πριν κάμποσα χρόνια γράφαμε από τούτες τις στήλες:

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ

Πρωί-πρωί περνάω απ' το υπαίθριο χασάπικο του μπάρμπα-Φίλιππα. Ο φίλος μας, με μια λατσούδα στο χέρι διώχνει τις μύγες και τις σφήκες απ' το σφάγιο που κρέμεται στο τοιγκέλι.

— Καλημέρα μπάρμπα-Φίλιππα! του λέω πλησιάζοντας.

— Καλημέρα! αντιχαιρετά στεγνά.

— Μπα, τι βλέπω; Τα μάτια σου είναι κατακκόκινα. Πονόματο έχεις ή είσαι ξενύχτης; Τι ώρα έφυγες απ' το πανηγύρι;

— Δεν έφαγα πού κανα παγκύρι! Του παγκύρι μ' έδιουξε απ' του χορού! Για δύο μέρες τ'ν άραξα στον Αη-Σώστ! Αλλά μα κι βοήκα κι κει τ'ν ησυχία μ'; Μέχρι τ' Χιλιόνα ακούγονταν τα κλαπατσιμπίνα κι πρόγκαγαν τα γίδια μ'. Πάλι καλά πούνι όψιμα κι δεν απόρρο;ξάνι! Αμ, δεν είναι κατάστασ' αυτή...

— Δε νομίζεις πως είσαι λίγο υπερβολικός;

— Μωρέ, άξι τι σ' λέου!... Όταν έχ'νι παγκύρια στα γύρου χουργιά, κι γίνιτι έξουσ' κι απ' τουν Αη-Σώστ!...

— Κι όμως, ήταν πολύ ωραίο το πανηγύρι μας! Και πολύ κόσμο είχε και πολύ κέφι...

— Τι θέλ'ς κι μι τσιγκλάς; Όπου γίνανι τα παγκύρια τώρα,

«Ως εδώ και μη παρέκει. Ή ξαναφτιάχνουμε τα πανηγύρια μας “κατ’ εικόνα και ομοίωση” της πολιτιστικής μας κληρονομιάς ή ας τα σταματήσουμε. Κι εδώ πέφτει βαριά η ευθύνη στους πολιτιστικούς φορείς, αλλά και στην τοπική αυτοδιοίκηση: Να δουν τη πανηγύρια

μας σαν κομμάτι της ζωής και της ιστορίας του τόπου μας (όπως βλέπουμε τα σπίτια μας, τις εκκλησιές, τα γεφύρια μας). Να τα διατηρήσουν και να τα παραδώσουν στις επερχόμενες γενιές ατόφια, όπως τα βρήκανε. Να τα κρατήσουν όπως κάποτε, όμορφες πολιτι-

στικές εκδηλώσεις, δεμένα αρμονικά στο χώρο και την παράδοσή του. Να τα προστατέψουν από την εισβολή, τη διάβρωση και την αλλοτρίωση από ξενόφερτα στοιχεία».

Το θλιβερό φαινόμενο δεν παρατηρείται, βέβαια, μόνο στο Ζαγόρι μας. Η κακογουστιά και η πολιτισμική υποβάθμιση που χαρακτηρίζει την εποχή μας, δεν έχει σύνορα. Σήμερα, με την τεχνολογική... «πρόοδο», όλα μεταδίδονται εύκολα, όπως η φωτιά και η κακιά αρρωστία. Για του λόγου το αληθές και για να εκδηλώσουμε για μια ακόμα φορά την οργή μας, αναδημοσιεύουμε πιο κάτω ένα όμορφο χρονογράφημα από το περιοδικό «ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ», που ευγενικά μάς στέλνει η Αδελφότητα Μικροχωριτών Ευρυτανίας, μια περιοχή ορεινή, που έχει πολλά κοινά χαρακτηριστικά με το Ζαγόρι μας και την Ήπειρο.

B.T.

Τα πανηγύρια ήταν και είναι το κοσμικό γεγονός της χρονιάς για τα Ζαγοροχώρια.

Οι χοροί σ' αυτά ήταν τριών λογιών: Χοροί αντρών, γυναικών και μικτοί.

Οι άντρες χορεύουν και σήμερα το Μπεράτι, την Παπαδιά, τη Μηλίτσα, το Γρίβα. Κι οι γυναίκες την Αλεξάνδρα, την Βασιλαρχόντισσα, το Ρόβα, την Μπουλονάσινα...

Πανηγύρια για... κλάματα

στα χαρίζουν!... Είναι παγκύρια για... κλάματα. Στου Θιό σ'! Μπορείς να φχαριστηθείς μ' αυτό το σαματά π' γίνιτι; Μπορείς να σταυρώεις μια κ'βέντα μι του διπλανό σ'; Γιατί να βάζ'νι αυτά τα διαουλου σύνιργα τόσον δυνατά; Για κ'φούς μας πιρνάνι; ή θέλ'νι να μας ξικ'φάν'νι; Τρία χιλιομίτρα μακριά έφ'γα κι ακόμα βουτ'ζ'νι τ' αυτιά μ'! Δεν έκλεισα μάτ' δύο μιλόνυχτα!... Πού να καθόμ'να, κουντά στα όργανα! Θάμ'να για του φρινοκουμείου!...

— Δεν έχεις κι άδικο γέροντα!...

— Μη μ' του λες κι μι καταύπουχρών'ς! Ας είναι. Πάμι παρακάτ'! Κείνος π' θέλ' ν' ακούει τα ξικ'φαντήρια μι γειά τ' μι χαρά τ'!

Τι φταίνι οι άλλ'; Υπάρχ'νι γιρόντια, άρρουστ'. μ'κρά λιδιά, ξέν' πουρχο-ντι να ησυχάσ' του κ'φάλι τ'ς, άλλ' πόχ'νι πένθους. Είναι ανάγ' μα τ'ς παίρνουμι ουλ'νούς σβάρονα:

— Συμφωνά απόλυτα μαζί σου...

— Νάτανι μόνου αυτά! Αμ' τα τραγούδια; Άλλου βάσανου κι τούτου!...

— Μη μου πεις πως δεν σ' αγέ-σουν τα δημοτικά τραγούδια!...

— Μωρέ είσι στα καλά σ' ή να βάλου τ'ς φουνές; Πού χάθ'κανι τα δημοτικά τραγούδια κι βρέθ'κανι στα παγκύρια μας; Γούτ'κα τραγούδια τσαμπ'νάνι κι αράπ'κα χορεύ'νι! «Κούνα λίγου του κουρμί σου, ινάνι γιαβρούμ' ινάνι»... Δημοτι-

Του Γιώργου Μικροχωριτή

κό τραγούδ' είν' αυτό ή μεμέτ'κου; Αμα ακούου κατ' τέτοια μούρχιτι αναγούλα!

Μένει για λίφο σκεφτικός και συνεχίζει:

— Παγκύρια γίνονταν τα παλιά τα χρόνια. Κάθ' αλών' κι χουρός, κάθι αυλή κι ξιφάντουμα. Λιβέντ'κα γλέντια... Κι ύστια ούλ' μαζί στ'ν πλατεία σ'α μια φαμίλια! Χουργιανοί κι ξέν', φίλ' κι συγγινείς... Τώρα τα παγκύρια γίνανι κερδουσκουπική επιχείρησ'... Έτσ' π' κατάντανι του μόνου π' μπουρείς να κάν'ς είνι να φας κι να πεις, άμα είς παραδ'κ'! Τίποτα άλλου!...

Ο χώρος που έχω στη διάθεσή μου δε μου αφήνει περιθώρια ν' αναφέρω όλα όσα είπε ο μπάρμπα-Φίλιππας.

Σίγουρα τα έθια άρχισαν να ξεφτίζουν, να χάνουν τη γνησιότητά τους, πράγμα όχι και τόσο ευχάριστο. Προσπογοράω τις θέσεις του μπάρμπα-Φίλιππα, με την εξής παρατήρηση: Μήπως θάπρεπε η Αστυνομία να απαγορεύσει τη χρήση των μεγαφώνων τουλάχιστο μετά τα μεσάνυχτα;

Και κάτι ακόμη: Μήπως οι διάφοροι πολιτιστικοί φορείς θάπρεπε να αναλάβουν μια εκστρατεία για την εξυγίανση των εθίμων μας και τη διατήρηση των παραδόσεών μας;

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

100

ΒΡΥΣΕΣ

Στην ανατολική πλευρά του χωριού, εκτός από την κεντρική εκκλησία, ακολουθεί στη σειρά ένα συνεχόμενο κτιριακό συγκρότημα κοινοτικών κτιρίων: «ΚΕΛ» - «ΠΑΛΑΙΟ ΣΧΟΛΕΙΟ» - ΖΩΟΔΟΧΟΣ ΠΗΓΗ». Κάτω από το κτιριακό αυτό συγκρότημα υπάρχουν δύο βρύσες: Η βρύση «Μπασια-Μάνθου» και η «Μεσιά» που με προέκταση λίγο πιο κάτω διοχετεύει εσωτερικά νερό σε δεξαμενή (στέρνα), απ' όπου πήρε και η βρύση το όνομα «ΣΤΕΡΝΑ».

Κάτω από το μικρότερο τμήμα του παλαιού Σχολείου, όπου μέχρι το 1938 λειτουργούσε ως Δημοτικό Σχολείο, υπάρχει διάδος με καλντερίμι που οδηγεί απ' την πλατεία (μεσοχώρι) προς το πάνω χωριό, «πάνω χώρα», όπως αποκαλείται. Το κτιριακό συγκρότημα (παλιό Σχολείο) στηρίζεται σε καμάρες (θόλους) που είναι άξιοι θαυμασμού απ' τους ξένους επισκέπτες για την αρχιτεκτονική που παρουσιάζουν οι θολωτές καμάρες.

Προχωρώντας για την πάνω χώρα υπάρχει σε μικρή απόσταση απ' τις προηγούμενες βρύσες ξαί η βρύση «ΣΙΟΠΟΤΟ» ή «ΣΙΟΠΟΤΟΥΡΙ». Είναι ανεξάρτητη από τις άλλες. Θα αναφερθώ με λίγα λόγια για τις 4 αυτές βρύσες.

ΒΡΥΣΗ «ΜΠΑΣΙΑ-ΜΑΝΘΟΥ»

Είναι από τις αρχαιότερες βρύσες του χωριού. Χτίστηκε το 1771 (κατά τον ιστορικό Ιωάννη Λαμπριδη από τα Πάνω Σουδενά (Ανω Πεδινά), από τον Μάνθο Δημόσιο. Η δαπάνη ανήλθε σε 5.000 γρόσια. Στο εσωτερικό αυτής της βρύσης υπάρχει υδατοδεξαμενή που επικινδυνώνει με το εκκλησιάκι Ζωοδόχος Πηγή, όπου και το μικρό πηγαδάκι απ' όπου κατά την ημέρα της εορτής αντλείται νερό για την τέλεση του αγιασμού.

Δεύτερη από τις αρχαιότερες βρύσες του χωριού που οικοδομήθηκε με δαπάνη του Χατζή Βρίτζη κατά το 1758. Δεν είναι όμως εξακριβωμένο ποια από τις δυο βρύσες: «ΣΙΟΠΟΤΟ» ή «ΜΕΣΙΑ» οικοδομήθηκε από το Χ. Βρίτζη. Σε παλιότερες εποχές στη βρύση «Σιόποτο» υπήρχε πάνω από τον κρουνό (στριφτάρι) μια μαύρη πλάκα με διαστάσεις 30 Χ40 εκατοστά δυσανάγνωστη. Δυστυχώς σήμερα δεν υπάρχει. Με την ανακαίνιση του τοίχου αυτού πριν μερικά χρόνια η πλάκα αυτή καταστράφηκε και τοποθετήθηκε κατά λάθος από τους κτίστες εσωτερικά του τοίχου.

Τρίτη βρύση είναι η «ΜΕΣΙΑ». Είναι συνέχεια της βρύσης «ΜΠΑΣΙΑ ΜΑΝΘΟΥ» αλλά τρο-

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΛΕΝΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΟΥΚΟΥΛΙΟΥ

φοδοτείται από άλλη ανεξάρτητη πηγή που διοχετεύει στη συνέχεια νερό στην τελευταία βρύση «ΣΤΕΡΝΑ», όπως αποκαλείται. Σε όλες τις βρύσες (εκτός από το «Σιόποτο») το νερό κατά τους θερινούς μήνες ρέει ψυχρό και δροσερό ενώ αντίθετα τους χειμερινούς μήνες ρέει σχετικά ζεστό προς δροσερό. Το νερό της βρύσης αυτής εθεωρείτο παλαιότερα ακατάλληλο για πόση και μαγειρική. Χρησιμοποιούνταν μόνο για πλύση ρούχων και πότισμα κηπευτικών. Σήμερα με χημική εξέταση και δειγματοληψία αποδείχτηκε κατάλληλο για όλες τις χρήσεις.

Εκτός από τις βρύσες που προανέφερα (εντός του οικισμού) υπάρχουν και άλλες εκτός οικισμού. Αυτές είναι:

- 1) Η βρύση «Ζεμπέλη»
- 2) Η βρύση «Πελεκίδη»
- 3) Η βρύση «Πάτρα» και
- 4) Η βρύση «Γκασούρας».

Θα αναφερθώ με λίγα λόγια για καθεμία χωριστά.

ΒΡΥΣΗ «ΖΕΜΠΕΛΗ»

Βρίσκεται ανατολικά του χωριού περί τα 25' - 30' λεπτά της ώρας, στους πρόποδες της δυτικής πλευράς της ομώνυμης ρεματιάς (λάκκου). Αποτελείται από μια πέτρινη σκαλιστή κάνουλα εντοιχισμένη στο κέντρο χαμηλού τοίχου ύψους 70-80 εκατοστών και μήκους 3-4 μέτρων. Σε παλαιότερες εποχές έρρεε άφθονο δροσερό νερό και έσβηνε τη δίψα σ' αυτούς που εργάζονταν στα κτήματά τους (κυρίως αμπέλια) που ήταν στη γύρω περιοχή της βρύσης. Το τρεχούμενο νερό συγκεντρώνονταν σε λιθόκτιστη ποτίστρα ύψους 15-20 εκατοστών και χρησιμοποιείτο για πότισμα των ζώων γενικά. Δυστυχώς σήμερα έχει χαθεί αρκετή ποσότητα νερού με αποτέλεσμα να ρέει 10% της ποσότητας. Το έτος κτίσης είναι άγνωστο.

ΒΡΥΣΗ «ΠΕΛΕΚΙΔΗ»

Βρίσκεται ΝΑ του χωριού περί τα 30'-35' λεπτά της ώρας. Για να φθάσει κάποιος εκεί θα περάσει αναγκαστικά απ' το τρίτοξο (καλογερίκο) γεφύρι. Είναι εντοιχισμένη σε χαμηλό τοίχο 40-50 εκατοστών και μήκους 2-3 μέτρων. Πήρε το όνομα «ΠΕΛΕΚΙΔΗ» από παραδρομή από τον αρχιμάστορα που ανέφερε για χρηματοδότη αντί τον Πλακίδα, τον Πελεκίδη. Χτίστηκε κατά πάσα πιθανότητα κατά τα μέσα του 19ου

αιώνα (1850-1860).

ΒΡΥΣΗ «ΠΑΤΡΑΣ»

Βρίσκεται νότια του χωριού περί τα 15'-20' λεπτά της ώρας σε δασωμένη περιοχή. Πήρε την ονομασία αυτή επειδή βρίσκεται σε ιδιόκτητη περιοχή που ανήκε στην Κλεοπάτρα (Πάτρα) Νεστορίδη. Παλαιότερα ήταν και αυτή εντοιχισμένη με πέτρινη κάνουλα, η οποία έχει καταστραφεί τα τελευταία χρόνια. Το νερό με τη μέριμνα του Δασαρχείου Ιωαννίνων διοχετεύεται και συγκεκριμένα σε ποτίστρα που χρησιμεύει για πότισμα των αιγοπροβάτων.

ΒΡΥΣΗ «ΓΚΑΣΟΥΡΑΣ»

Βρίσκεται νότια του χωριού περί τα 40'-50' λεπτά της ώρας, στους πρόποδες της Γκασούρας (απ' όπου πήρε το όνομα). Παλαιότερα ήταν εντοιχισμένη με πέτρινη κάνουλα. Τα τελευταία χρόνια το νερό απ' αυτή τη βρύση συγκεντρώθηκε με σωλήνες σε υδατοδεξαμενή η οποία προμηθεύει νερό σε τσιμεντένια ποτίστρα για το πότισμα των αιγοπροβάτων και άλλων ζώων.

ΓΕΦΥΡΙΑ

Για την καλύτερη επικοινωνία των κατοίκων του χωριού με τα γειτονικά χωριά Μπάγια (Κήπους), Σουποσέλι (Δίλοφο), Βίτσα, Σουδενά καθώς και για τη μετάβασή τους στα αγροκτήματά τους, χτίστηκαν κατά μικρά διαστήματα γεφύρια προς τα ανατολικά, τα νότια και τα δυτικά του χωριού.

Αναφέρονται τα εξής:

- 1) Γεφύρι «Κοντοδήμου»
- 2) Γεφύρι «Τρίτοξο»
- 3) Γεφύρι «Νούτσου»
- 4) Γεφύρι «Μίσιου»

ΓΕΦΥΡΙ «ΚΟΝΤΟΔΗΜΟΥ»

Βρίσκεται ανατολικά του χωριού και συνδέει το Κουκούλι με τη Μπάγια (Κήπους) και με άλλα χωριά, σε απόσταση περί τα 30' λεπτά της ώρας. Πήρε το όνομα από τον κτήτορα Νούτσο Κοντοδήμο από το Βραδέτο κατά το δεύτερο μισό του 18ου αιώνα (1750-1760). Δεν υπάρχει καμιά σχετική επιγραφή, που να φανερώνει το έτος κτίσεως. Λέγεται και γεφύρι «Λαζαρίδη» από την ιδιοκτησία Λαζαρίδη. Είναι το πρώτο κατά σειρά από τα 4 γεφύρια που είναι στη χαράδρα του μικρού Βίκου (Βικάκη).

ΓΕΦΥΡΙ «ΚΑΛΟΓΕΡΙΚΟ»

Βρίσκεται προς τα νοτιοανατολικά του χωριού και απέχει 30 λεπτά της ώρας. Αναφέρεται με πολλές ονομασίες: «Καλογερίκο», «Πλακίδα» και «Τρίτοξο». Επειδή αποτελείται από τρεις καμάρες (τόξα), συνηθίζεται απλοϊκώς να λέγεται «Τρίτοξο». Επιπλέον, επειδή επισκευάστηκε από την οικογένεια του Πλακίδα, φέρει και το όνομά του. Σε παλαιότερες εποχές εξυπηρετούσε τους Κουκουλιώτες να μεταβούν στις απέναντι κοινοτικές εκτάσεις (Γετούρινα - Μεσαρά - Αφορισμό) όπου πήγαιναν να Κουκούλι υπήρχε λιθόστρωτο σκάλα (καλντερίμι). Η κατασκευή του αμαξίου δρόμου για Μπάγια (Κήπους) κατά το 1940 κατέστρεψε το καλντερίμι σε πολλά σημεία. Σήμερα σώνται ίχνη απ' αυτό.

Κατά διηγήσεις παλαιότερων το γεφύρι αρχικά έγινε ξύλινο (άγνωστο ποια εποχή), από το οποίο Νεγαδιώτη. Αργότερα, την κατασκευή του Καλογερίκου Κουκούλι υπήρχε λιθόστρωτο σκάλα (καλντερίμι). Η κατασκευή του αμαξίου δρόμου για Μπάγια (Κήπους) κατά το 1940 κατέστρεψε το καλντερίμι σε πολλά σημεία. Σήμερα σώνται ίχνη απ' αυτό.

ΓΕΦΥΡΙ «ΜΙΣΙΟΥ»

Βρίσκεται δυτικά του χωριού. Συνδέει το Κουκούλι με τη Βίτσα και τ' άλλα χωριά του δυτικού Ζαγορίου. Απέχει περί τα 30'-35' λεπτά της ώρας απ' το χωριό. Είναι περί τα 40-50 μέτρα βορειότερα από το μύλο Μίσιου. Το μονότοξο αυτό γεφύρι το κατασκεύασε το 1748 ο άρχοντας Αλέξ. Μίσιος από το Μονοδέντρι. Εξυπηρετεί τα χωριά Κεντρικού Ζαγορίου με τα του Δυτικού καθώς και εκείνους που παλαιότερα πήγαιναν στον υδρόμυλο Μίσιου ή Κόκκορου για να αλέσουν τα σιτηρά τους. Παλαιότερα υπήρχε εντοιχισμένη πλάκα με τη χρονολογία που κτίστηκε. Σήμερα δεν υπάρχει. Δεν έχει χαρακτηριστεί διατηρητέο ιστορικό μνημείο παρά τα διαβήματα από την Ένωση Ζαγοριστών.

Σχετικά με το γεφύρι αυτό υπάρχει μια πρόληψη. Όσες γυναίκες δεν αποχτούσαν παιδιά ζωντανά, πήγαιναν και έρριχναν στο ποτάμι τις θρήνες πέτρες (αρκάδες) που είχε το γεφύρι για να προφυλάσσονται και να μη ζαλίζονται οι περαστικοί, ώσπου το γεφύρι έμεινε χωρίς αρκάδες. Με τον τρόπο αυτό έφευγαν ικανοποιημένες οι γυναίκες πως το επόμενο παιδί τους θα γεννιόταν ζωντανό. Κατά τη δεκαετία του 1930-1940 επισκευάστηκε με κληροδοτήματα της Αγγελικής Παπάζογλου από τη Βίτσα. Κατάργησαν τους λιγοστούς αρκάδες και ύψωσαν στήθαβα με στενό τοίχο ύψους 70-80 εκατοστών. Ο περαστικός νιώθει περνώντας ασφαλής.

ΓΕΦΥΡΙ «ΝΟΥΤΣΟΥ»

Σε απόσταση περί τα 20' λεπτά της ώρας νότια του χωριού υπάρχει το μεγαλύτερο (απ' όλα) αλλά 2 μονότοξα γεφύρια με τοξο γεφύρι του Νούτσου ή Κόκκορου. Χτίστηκε κατά τα μέσα του 18ου αιώνα (1750) από Νούτσο Κοντοδήμο από το Βραδέτο απ' όπου πήρε και το όνομα. Το άλλο όνομα «Κόκκορου»

ΚΟΥΚΟΥΛΙΩΤΙΚΟ ΜΥΛΟΙ

Ανατολικά, νότια και δυτικά του χωριού υπήρχαν πριν μερικά χρόνια και λειτουργούσαν μύλοι το μεγαλύτερο διάστημα του έτους, από τα νερά των παραπο-

τάμων του Βίκου (Βικάκη και Μπαγιώτικου), που η συμβολή τους είναι σε μικρή απόσταση πριν από το «Τρίτοξο» γεφύρι και διέρχονται νότια του χωριού μας. Συνεχίζοντας τη διαδρομή τους ακολουθούν πορεία προς ΒΔ του χωριού καταλήγοντας στη μεγάλη χαράδρα του Βίκου.

Είναι φυσικό κατά μήκος και σε μικρά διαστήματα μεταξύ τους να υπάρχουν υδρόμυλοι, όπου σε παλαιότερες εποχές ήταν απαραίτητοι εξυπηρετώντας τους κατοίκους των γύρω χωριών όπου άλεθαν τα σιτηρά τους. Οι υδρόμυλοι ήταν 4. Όλοι ήταν χτισμένοι στην κοινοτική έκταση Κουκουλίου.

Αυτοί ήταν:

- 1) Ο μύλος «Λαζαρίδη»
- 2) Ο «Καλογερίκος»
- 3) Ο μύλος «Κόκκορου» και
- 4) Ο μύλος «Μίσιου».

Θ' αναφερθώ με λίγα λόγια για τον καθένα ξεχωριστά.

ΜΥΛΟΣ «ΛΑΖΑΡΙΔΗ»

Βρίσκεται ανατολικά του χωριού από τη δυτική όχθη του μικρού Βίκου (Βικάκη). Εξυπηρετούσε τα γύρω χωριά Βραδέτο, Καπέσοβο, Κουκούλι και Κήπους (αν και οι Κήποι είχαν δικό τους υδρόμυλο), κατά τους περισσότερους μήνες του χρόνου, εκτός Ιουλίου και Αυγούστου, επειδή έρρεε ελάχιστο νερό λόγω της ξηρασίας του καλοκαιριού. Ήταν ιδιοκτησία Λαζαρίδη μαζί με το αγρόκτημα που βρίσκεται Α του μύλου.

Λειτουργούσε εξυπηρετώντας τα γύρω χωριά μέχρι το 1950. Η κατασκευή του οφείλεται σε κάποιον Κοντοδήμο από το Βραδέτο (πιθανόν να ήταν ο πρώτος ιδιοκτήτης) απ' όπου και το όνομά του. Δεν είναι γνωστή η χρονολογία που χτίστηκε. Πιθανόν να χτίστηκε κατά τα μέσα του 18ου αιώνα (όπως και αρκετά γεφύρια). Μετά τον Κοντοδήμο αγοραστής του μύλου ήταν ο Αλέξ. Βογάς από το Καπέσοβο. Παρέμεινε στον Αλ. Βογά ως τα τέλη σχεδόν του 19ου αιώνα, οπότε πουλήθηκε στον Κουκουλιώτη Ιωάννη Λαζαρίδη μαζί με το αγρόκτημα και παρέμεινε μέχρι σήμερα ως ιδιοκτησία στους απογόνους του.

Κατά τα δύσκολα χρόνια της κατοχής 1941-1944 ο μύλος νοικιάστηκε από τον Κουκουλιώτη Γ. Γιαννακό ο οποίος κατά τους χειμερινούς μήνες μαζί με τη σύζυγό του Μερόπη πάλευαν με τα στοιχεία της φύσης, όταν από τις καταρρακτώδεις βροχές καταστρέφονταν το αυλάκι που διοχέτευε το νερό στη φτερωτή του μύλου θέτοντάς την σε κίνηση. Με αντίξοες καιρικές συνθήκες έπρεπε με κάθε θυσία να αποκαταστήσουν τη βλάβη.

ΜΥΛΟΣ «ΚΑΛΟ(Γ)ΕΡΙΚΟΣ»

Σε κοντινή απόσταση απ' το «Τρίτοξο» γεφύρι βρίσκονται σήμερα τα ερείπια του ομώνυμου μύλου. Είναι ο παλαιότερος μύλος από τους άλλους τρεις. Κατά πάσα πιθανότητα πρέπει να υπήρχε κατά το 16ο αιώνα. Ο ιδιοκτήτης του παρέμεινε άγνωστος. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι αυτός ήταν Κουκουλιώτης. Μαρτυρίες γερόντων αναφέρουν πως μέχρι τα τέλη του 17ου αιώνα λειτουργούσε με ιδιώτες από το Κουκούλι. Από τα τέλη του 17ου αιώνα περιήλθε στην Ιερά Μονή Προφήτη Ηλία από τη Βίτσα με σκοπό να αυξηθούν τα έσοδα της Μονής. Μετά από παρέλευση μερικών ετών περιήλθε οριστικά στη Μονή Προφήτη Ηλία. Από τότε πήρε το όνομα «ΚΑΛΟΓΕΡΙΚΟΣ». Παρέμεινε στην ιδιοκτησία της Μονής μέχρι το 1850.

Κατά το 1851 οι καλόγεροι αποφάσισαν να πουλήσουν το μύλο. Ο λόγος για τον οποίο πήραν την απόφαση να τον πουλήσουν παραμένει άγνωστος. Αγοράστηκε και πάλι από Κουκουλιώτες και τα έσοδα προορίζονταν για να πληρώνεται το διδακτικό προσωπικό του Σχολείου. Από το 1930 ο καλογερίκος μύλος άρχισε να μετατρέπεται σε σωρό ερειπίων ώσπου μέχρι το 1950 κατέρρευσε τελείως. Η μεγαλύτερη ποσότητα της πέτρας χρησιμοποιήθηκε για την κατασκευή τοιχοποιίας του αυτοκινητόδρομου! Ένα τμήμα τοίχου μαρτυρεί την ύπαρξή του.

Μετά το 1960, με τα νέα έργα οδοποιίας, εγκατέστησαν εκεί μηχανισμό σπαστήρα για την κατασκευή χαλκού. Έτσι χάθηκε κάθε ίχνος από το μύλο. Η ενέργεια αυτή έγινε χωρίς τη συγκατάθεση της κοινότητας και λίγο έλειψε να παρουσιαστούν φθορές στο κοινικό «Τρίτοξο» γεφύρι.

ΜΥΛΟΣ «ΚΟΚΚΟΡΟΥ»

Σε απόσταση περί τα 20' λεπτά της ώρας δυτικά από τον «Καλογερίκο» μύλο βρίσκονταν ο μύλος «Κόκκορου». Είχε δύο μυλόπετρες. Αυτό αποτελούσε πλεονέκτημα γιατί δεν καθυστερούσαν πολύ όσοι πήγαιναν ν' αλέσουν τα σιτηρά τους. Βρίσκεται νότια του χωριού περί τα 15'-20' λεπτά της ώρας. Το έτος που χτίστηκε είναι άγνωστο καθώς και οι πρώτοι ιδιοκτήτες. Κατά μαρτυρίες γερόντων κατά τον 19ο αιώνα ήταν ιδιοκτησία του Ιωάννη Κόκκορου και σαν συνιδιοκτήτης φαίνεται κάποιος Γιαννιώτης. Φαίνεται όμως πως διεφώνησαν και διέλυσαν το συνεταιρισμό. Λίγα χρόνια μετά, κατά το 1850, αγοράστηκε από τον Κουκουλιώτη Δημητράκη Κόκκορο. Από τότε ανήκε στην οικογένεια των Κόκκορων.

κοραίων. Στο μύλο αυτό άλεθαν τα σιτηρά τους αρκετά χωριά: Κουκούλι, Καπέσοβο, Βραδέτο, Δίλοφο, Ελάτη, Ασπράγγελοι, καθώς και τα χωριά Βίτσα και Μονοδέντρι, από τη στιγμή που κατέρρευσε ο μύλος του Μίσιου.

Στη συνέχεια, κατά τις αρχές του 20ου αιώνα, ο μύλος νοικιάστηκε από τον Κώστα Γ. Λένη (Κώστα μυλωνά) από τη Ζαγόρτσα (Πολύγυρο). Κατά το Νοέμβριο του 1906, μετά από συνεχή καταρρακτώδη βροχή αρκετών ημερών, συνέβη το περιστατικό, όπου πλημμύρισε ο μύλος, όπως προανέφερα. Μετά, κατά τη δεκαετία 1920-1930 νοικιάστηκε από το Γρηγόρη Δ. Κόκκορο στον Αθανάσιο Γ. Βασδέκη από τη Βίτσα για λίγα χρόνια και στη συνέχεια, λίγα χρόνια μετά, πουλήθηκε στο Μανασσιώτη Θανάση Μυλωνά. Λειτουργήσε ως το 1944 που έφυγαν οι Γερμανοί από την Ελλάδα. Έμεινε κλειστός ως το 1949-1950 οπότε άρχισε η κατάρρευση. Την οικοδομήσιμη πέτρα τη χρησιμοποίησαν για τη νέα αμαξίτη γέφυρα που χτίστηκε το 1952-1953.

ΜΥΛΟΣ «ΜΙΣΙΟΥ»

Δυτικά από το Κουκούλι, σε απόσταση μισής ώρας, βρίσκονται τα ερείπια από το μύλο Μίσιου. Βρίσκεται ανάμεσα από Βίτσα - Κουκούλι, στην ανατολική όχθη του Βίκου. Δεν είναι γνωστό πότε χτίστηκε. Άγνωστος παραμένει και ο ιδιοκτήτης του. Πήρε από τους νεότερους το όνομα «ΜΥΛΟΣ ΜΙΣΙΟΥ» από το γεφύρι Μίσιου που βρίσκεται περί τα 40-50 μέτρα βόρεια του μύλου. Εξυπηρετούσε τα χωριά Κουκούλι, Καπέσοβο, Βραδέτο, Βίτσα, Μονοδέντρι, Άνω και Κάτω Σουδενά. Κατά τα μέσα του 19ου αιώνα αγοράστηκε από τον Ιωάννη Κόκκορο με συνιδιοκτήτη κάποιο Γιαννιώτη (όπως και ο μύλος Κόκκορου).

Μετά από διαφωνία περιήλθε στην ιδιοκτησία των Δημητρίου και Γρηγόρη Κόκκορου. Στη συνέχεια νοικιάστηκε από τον Αθανάσιο Βασδέκη από τη Βίτσα για λίγα χρόνια. Τελευταίος αγοραστής ήταν ο Μανασσιώτης Αθ. Μυλωνά, λειτουργήσε ως το 1928 οπότε άρχισε η κατάρρευση. Σήμερα είναι ένας σωρός ερειπίων.

Σε μικρή απόσταση ανατολικά του μύλου, στο βραχώδη όγκο, υπάρχει μια πολύ βαθιά σπηλιά που ονομάζεται «ΣΠΗΛΙΑ ΚΟΥΡΚΟΥΤΩΣ». Εκεί, κατά το 1884, ληστές κράτησαν για αρκετές μέρες τη γυναίκα αυτή αιχμάλωτη με σκοπό την εξαγορά λύτρων. Η καταγωγή της ήταν από το Μονοδέντρι. Παρ' ότι πήραν τα λύτρα από τους συγγενείς της, δεν πήραν το λόγο τους και τελικά τη σκότωσαν.

(Συνεχίζεται)

Το τσάι του βουνού ήταν σε όλους μας γνωστό από τα παιδικά μας χρόνια, γιατί ήταν το ρόφημά μας είτε στις μέρες της νηστείας, είτε το θερμαντικό μας σε κάποια αδιαθεσία ή αρρώστια, που μας ετοίμαζε η μάνα μας, για τις ιδιαίτερες θεραπευτικές του ιδιότητες. Αλλά και με ψυμωτόρι βοηθούσε πολύ στην όρεξή μας.

Έτσι για μας, που γεννηθήκαμε και μεγαλώσαμε σε ορεινά χωριά, η προμήθεια του τσαγιού για τις ανάγκες της οικογένειας ήταν στα καθήκοντά μας. Ήταν μια υποχρεωτική κάθε χρόνο ασχολία και μάθαμε πότε και πού θα πηγαίναμε για τσάι. Τελικά μας έμεινε μια πατροπαράδοτη συνήθεια κι αυτό που μαζεύουμε τώρα το μοιράζουμε στους φίλους.

Στην Τύμφη, από την πλευρά του Πατίγκου, το τσάι αρχίζοντας από τα 1.000 μ., λίγο πιο πάνω από το χωριό, φθάνει τα 2.000 και πάνω υψόμετρο.

Και ανάλογα προς το υψόμετρο ακολουθεί και η ωρίμανσή του, δηλαδή η ανθοφορία του. Μαζεύουμε το τσάι, όταν είναι ανθισμένο, στην αρχή της ανθοφορίας του, με το πιο δυνατό άρωμα, πριν αρχίσουν να πέφτουν τα λουλούδια. Συνήθως η ανθοφορία στα κατώτερα μέρη αρχίζει το τελευταίο 10ήμερο του Ιουνίου και συνεχίζεται μέχρι το τέλος περίπου του Ιουλίου (βορεινή πλευρά στις «Λίμνες»).

Στις 7 Ιουλίου, στο πανηγύρι της Αγίας Κυριακής, αρχίζαμε επίσημα να μαζεύουμε το τσάι και η ημερομηνία αυτή είχε οριστεί κάποτε και από την Κοινότητα. Πολλός ο κόσμος, περιζήτητο το τσάι. Τώρα δεν τηρούνται αυτά, γίνεται πιο... ξύπνιοι κι ο καθένας πίνει όποτε θέλει.

[Σε όλο τον κόσμο υπάρχουν 50-60 είδη, στην οικογένεια των Lamiaceae (Λαμιάσσεια), στο γένος Sideritis (Σιδερίτης), από τα οποία στην Ευρώπη 30 είδη, κυρίως στη Μεσόγειο και την Τουρκία.

Η Βοτανική τα διακρίνει σε 3 ομάδες. Στην Ελλάδα και στην ομάδα Empedoclia (Εμπεδόκλεια), υπάρχουν επτά (7) είδη:

- α) Sideritis Siphylea (Σ. Σιτύλεια), μόνο στα νησιά του Αιγαίου
- β) Sideritis Syriaca (Σ. Συριάκα), μόνο στην Κρήτη
- γ) Sideritis Raeseri (Σ. Ρέζερε), στα περισσότερα βουνά της Ελλάδας (και της Ηπείρου)
- δ) Sideritis Cladestina (Σ. Κλαντεστίνια), μόνο στην Πελοπόννησο
- ε) Sideritis Scardika (Σ. Σκάρντικα), μόνο από τον Όλυμπο και πάνω
- στ) Sideritis Euboea (Σ. Εουμπόεια), μόνο στην Εύβοια
- ζ) Sideritis Perfoliata (Σ. Περφολιάτα), μόνο στη Νότια Πίνδο και Αθω.

Στα βουνά της Ηπείρου επομένως υπάρχει ένα είδος «τσάι του βουνού» το Sideritis Raeseri (Boiss & Heldr.). Ύστερα από την παράδοση αυτών των στοιχείων επανέρχομαι στο οδοιπορικό μου.

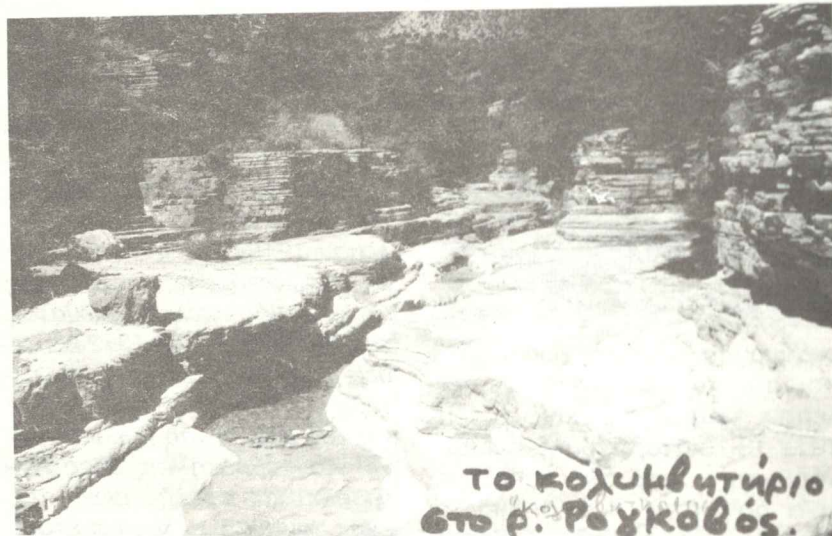
ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ

ΤΟ ΤΣΑΪ ΤΟΥ ΒΟΥΝΟΥ

Συνεχίζοντας κι εγώ την παράδοση, πολλά χρόνια τώρα, την ημέρα της Αγίας Κυριακής, συνδυάζοντας και το ευλαβικό προσκύνημα στο παλιό λιθόκτιστο (ξηρολιθιά) εκκλησάκι της, σε υψόμετρο 1.500 μ. περίπου, σχεδιάζα από μέρες να πραγματοποιήσω την επιθυμία μου, την εκδρομή στο βουνό για τσάι...

Την πρώτη του Ιουλίου όμως, Πατιγκιώτες που βρήκα στα Γιάννινα με πανικοβάλανε, γιατί ο Λάκης και άλλοι άρχισαν από τις 20 Ιουνίου το μάζεμα και δεν θάβρυσαν ούτε «κλωνί»... Έτσι μου είπαν...

Μούρθε λοιπόν ξαφνικά η ίδια και το πρωί στις 3 του μήνα, ώρα

Το κολυμβητήριο στο Ρ. Ρογκοβός.

6 παρά 20', βρέθηκα στη γέφυρα του Ρογκοβού (υπάρχει στο Πάπιγκο ρέμα Ρογκοβός), όπου άφησα το αυτοκίνητό μου. Εκείνη την ώρα ψηλά στη Ραϊδόβολη, πάνω από το ορειβατικό καταφύγιο, έλαμπε ακόμη ο Αυγερινός. Στις 6 παρά 10', με το σακίδιο στην πλάτη και το απαραίτητο παγούρι, ξεκίνησα για το βουνό.

Είχε φωτίσει αρκετά, τα λιγοστά πουλιά στα εγκαταλειμμένα κηπάκια του Ρογκοβού, τονίζονταν καλημερίζοντάς με κι ένας κότσυφας πέρασε σαν αστραπή από μπροστά μου. Πέρασα τα κηπάκια κι έφθασα στο ρέμα του Ρογκοβού. Αριστερά μου οι «κάναλες», μπροστά μου η ανηφόρα για το Λιασκοβέτσι και δεξιά μου διαγράφονταν ψηλά στον ορίζοντα οι βουνοκορφές της Τύμφης, επιβλητικές και αγέρωχες, γεμάτες μυστήριο...

Άρχισα να ανηφορίζω σιγά-σιγά στο μονοπάτι, διαλέγοντας ανάμεσα από πέτρες και τρεχούμενα νερά, από τις νεροσυρμές, που υπάρχουν σ' αυτό το μέρος.

Τα πόδια μου στην αρχή αρκετά βαριά, σε λίγο συνήθισαν και προσαρμόστηκαν στον αργό ρυθμό της πορείας μου. Βαθιές εισπνοές, στον φυλτραρισμένο και δροσερό αέρα του βουνού, μου έδιναν δύναμη και κουράγιο να συνεχίσω.

Σε μια ώρα, 65' για την ακρί-

βεια, βρισκόμουν ψηλά στα ριζά του «Κοπρίνκου», πολύ πιο ψηλά από τα χωράφια στο Λιασκοβέτσι. Ήταν ακριβώς 7 παρά 5'.

Εκεί αντίκρισα και τα πρώτα «κλωνιά», χρυσοκίτρινο ανθισμένο

Του ΚΩΣΤΑ Δ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

τσάι, που ξεχώριζε από μακριά ανάμεσα στην άλλη βλάστηση. Άρχισα αμέσως, χωρίς χρονοτριβή, το μάζεμα. Κλωνί-κλωνί και αραδιά σε «τούφρες», γιατί κι εκεί είχαν περάσει ένας-δυο άλλοι, μέχρι τις 10 περίπου είχα γεμίσει το σακίδιο.

υποδέχτηκα και κάθισα μαζί του ξεσταθώ. Κατά τις 11 όμως έπαι την κάψα του και κοιμήθηκε με μουτζύνα και τους κλέοντες, που αφηνούν στα χωράφια στο Λιασκοβέτσι.

Σταφύλι ο τόπος... Μέχρι το γκαράζ στα εγκαταλειμμένα χωράφια στο Λιασκοβέτσι, άκουσα κι κληματαίσιδες στα πλάγια. Ούτε δια, ούτε πρόβατα, ούτε γελιά Όλα παρελθόν...

Να μη παραλείψω για τους φίλους του βουνού και λάτρεις της φύσης αυτό το μεγαλείο, που έβλεπε εκεί πάνω στον «Κοπρίνκο», αφού έδεσα το σακίδιο για την επιστροφή.

Κάθισα σε μια πέτρα και με τα κινάλια μου, μικρά αλλά καθαροφρότερα βουνά της Ελλάδας, παρατηρούσα το βουνό από την οροπέδια, μέχρι τις «Κόκκινες Λιθάρες», μέχρι την «Πλάτανη» του «Λιθοκάρφου», τις «Μονοδέντρους», τις «Σιδηροπέδες», τις «Βαριατλάτσαινα», τη «Λαίψη», την «Αμαράιδο», τις «Πλάτες» της Αστροκάς, τον αλογόδρομο που οδηγεί προς τη «Γκορβιστή» της «Αστροκάς» κι ακόμα ένα μέτρο από το οροπέδιο, πέρα από τον αλογόδρομο.

Εκεί ακριβώς πάνω από το νάρι της Αμαράιδος, στην κορυφή του βουνού, στο χείλος του γκαράζ και μερικά πρόβατα που έβραυ αμέριμνα.

Πρασινόδα απέραντη, στα βόρεια και τα φαράγγια, απείρως όμορφη, σχηματίζεται η άγρια αμόλυντη «χάρισμα οφθαλμών».

Ροβολώντας προς τα κάτω, χόρταινα να βλέπω και να απολαμβάνω αυτό το θαύμα της φύσης.

Και να σκεφτείς, πως υπάρχουν αδιάστατοι άνθρωποι, οπαδοί της χωρίς αισθήματα, που με κίνητο μόνο το όφελος, την ιδιοτέλειά τους με πρόσχημα τη λεγόμενη οικονομική ανάπτυξη, έτοιμοι να παραβούν το βουνό, την οικολογία και μάλιστα στους άπονομους τους μας τους Ευρωπαίους. Δεν ναι ντροπή!

Τελειώνοντας ας μου επιτρα να αναφέρω εδώ και το χωριό Λιασκοβέτσι, που με κίνησε να έρθω στο τόπινο με τα εκλεκτά δέντρα, που απολαύσαμε με το θάνατο στην αρχή, στο στερωτή ανήλιτο του πρώτου, στο πιο ριζιστότερο χρόνο τους τα αγριό-λαιο του Μεγάλου Μαχαλά, που έβγαζε μικρές... χειρές το τσάι.

Και τέλος, να ευχαριστήσω τον Θεό, που με αξίωσε και φέτος εκπληρώσω την επιθυμία μου μαζεύω τσάι, στις πλαγιές του βουνού της Τύμφης ή Τύμφης, όπως την αποκαλούσε ο Κωνσταντίνος.

Υγεία σε όλους...
Κήποι 8 Ιουλίου
Κώστας Δημ. Χριστοδούλου
Πατιγκιώτης

Υ.Γ. Δεν γράφω μικρογκιότητες, γιατί κακοφάνηκε στο κοτύς Μεγαλομαχαλάς, που χρησιμοποιήσα.

Μικρόνια και μικρο-συμφέροντα απειλούν ένα μοναδικό κομμάτι της ηπειρωτικής φύσης

Τον ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Η Γκαμήλα (Τύμφη, 2497μ.) είναι ένα από τα βουνά της Βόρειας Πίνδου. Πρόκειται για ένα από τα εντυπωσιακή αλπική μορφολογία και το άγριο ανάγλυφο, με τις βατίνες, το ζωνάρι του «Λιθοκάρφου», τις σάρες και τα λούκια, τα «Μονοδέντρες», τη «Σιδηροπέδα», τη «Βαριατλάτσαινα», τη «Λαίψη», την «Αμαράιδο», τις «Πλάτες» της Αστροκάς, τον αλογόδρομο που οδηγεί προς τη «Γκορβιστή» της «Αστροκάς» κι ακόμα ένα μέτρο από το οροπέδιο, πέρα από τον αλογόδρομο.

Ένα μοναδικό περιβάλλον

Στα βόρεια, ανάμεσα στην Γκαμήλα από τη μια και στη Βασιλίτσα και τον Σμόλικα από την άλλη, σχηματίζεται η άγρια αμόλυντη «χάρισμα οφθαλμών».

Ροβολώντας προς τα κάτω, χόρταινα να βλέπω και να απολαμβάνω αυτό το θαύμα της φύσης, η οποία ψηλότερα δίνουν αδιάστατοι άνθρωποι, οπαδοί της χωρίς αισθήματα, που με κίνητο μόνο το όφελος, την ιδιοτέλειά τους με πρόσχημα τη λεγόμενη οικονομική ανάπτυξη, έτοιμοι να παραβούν το βουνό, την οικολογία και μάλιστα στους άπονομους τους μας τους Ευρωπαίους. Δεν ναι ντροπή!

Τελειώνοντας ας μου επιτρα να αναφέρω εδώ και το χωριό Λιασκοβέτσι, που με κίνησε να έρθω στο τόπινο με τα εκλεκτά δέντρα, που απολαύσαμε με το θάνατο στην αρχή, στο στερωτή ανήλιτο του πρώτου, στο πιο ριζιστότερο χρόνο τους τα αγριό-λαιο του Μεγάλου Μαχαλά, που έβγαζε μικρές... χειρές το τσάι.

Και τέλος, να ευχαριστήσω τον Θεό, που με αξίωσε και φέτος εκπληρώσω την επιθυμία μου μαζεύω τσάι, στις πλαγιές του βουνού της Τύμφης ή Τύμφης, όπως την αποκαλούσε ο Κωνσταντίνος.

Υγεία σε όλους...
Κήποι 8 Ιουλίου
Κώστας Δημ. Χριστοδούλου
Πατιγκιώτης

Υ.Γ. Δεν γράφω μικρογκιότητες, γιατί κακοφάνηκε στο κοτύς Μεγαλομαχαλάς, που χρησιμοποιήσα.

Η ΓΚΑΜΗΛΑ ΑΠΕΙΛΕΙΤΑΙ ΜΕ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

(Από το περιοδικό «ΝΕΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ» τεύχος 140, Ιού. 1996)

Τος αυτός, ιδρύθηκε το 1973 ο Εθνικός Δρυμός Βίκου-Αώου. Πυρήνας του Δρυμού είναι το Φαράγγι του Βίκου, ενώ η περιφερειακή ζώνη του καλύπτει το μεγαλύτερο κομμάτι της Χαράδρας του Αώου και τμήματα της Γκαμήλας. Η απαράμιλλη αισθητική αξία και ο πλούτος του φυσικού περιβάλλοντος αλλά και το αρχιτεκτονικό και ιστορικό ενδιαφέρον των παραδοσιακών χωριών του Ζαγορίου, που περιβάλλουν το βουνό, βοήθησαν στο να διατηρηθεί ζωντανός ο τόπος μέσω της ανάπτυξης ενός ήπιου τουριστικού ρεύματος, το οποίο αποτελεί πλέον «παράδοση» και κεφάλαιο της περιοχής.

Μια σειρά, όμως, από αναπτυξιακά σχέδια εντός των πλαισίων του «δοκιμασμένου» μοντέλου της «σκληρής» ανάπτυξης απειλεί να αλλάξει ριζικά και μια για πάντα την εικόνα αυτή. Η επιλογές αυτές δυστυχώς δεν σέβονται ούτε την ομορφιά και τον πλούτο, αλλά ούτε καν το ήπιο τουριστικό ρεύμα που έχει αποδείξει ότι μπορεί να κρατήσει τον τόπο ζωντανό και να τροφοδοτήσει μια σειρά ήπιων οικονομικών δραστηριοτήτων.

Η ΔΕΗ σχεδιάζει να μετατρέψουν Αώο σε μια σειρά τεχνητών λιμνών, ενώ ο πολιτισμός του αυτοκινήτου προσπαθεί κάθε τόσο να κατακτήσει τις κορυφές και τα αλπικά λιβάδια όπου μέχρι τώρα μονοπάτια ανεβαίνουν τους βοσκούς και τα κοπάδια τους, αλλά και τους ορειβάτες-προσκυνητές του φυσικού αυτού μεγαλείου. Άλλη μια άμεση απειλή είναι το χιονοδρομικό κέντρο της Γκαμήλας, που απειλεί να ανεβάσει στο βουνό μηχανήματα, κτίρια, πίστες, τελεφερίκ και χιονοδρόμους. Λες και δεν υπάρχουν όχι ένα, αλλά δύο χιονοδρομικά κέντρα στην περιοχή της Βόρειας Πίνδου (στο Μέτσοβο και στη Βασιλίτσα, το οποίο μάλιστα επεκτάθηκε πρόσφατα).

Ο Σύλλογος Προστασίας Ηπειρωτικής Φύσης

Θα ήθελα εδώ να δώσω το λόγο στο Σύλλογο Προστασίας Ηπειρωτικής Φύσης (ΣΠΗΦ), ο οποίος με ένα υπόμνημά του περιγράφει σαφώς την κατάσταση, δηλώνει την αντίθεση του στην υλοποίηση του σχεδίου και διατυπώνει ερωτήματα που χρήζουν απαντήσεων:

«Στα όρια αλλά και εντός των ορίων του Εθνικού Δρυμού (ΕΔ) Βίκου-Αώου προωθείται από το

Δήμο Κόνιτσας σχέδιο κατασκευής χιονοδρομικού κέντρου ύψους περίπου 1,3 δισ. δρχ. (χρηματοδότηση από κοινοτικά κονδύλια - ΠΕΠ) με στόχο την «τουριστική ανάπτυξη του ορεινού όγκου Τύμφης». Έχει ήδη εκπονηθεί «Προμελέτη βιωσιμότητας του Χιονοδρομικού Κέντρου» από το ιδιωτικό μελετητικό γραφείο ΕΛΕΜ ΕΠΕ, το περιεχόμενο της οποίας ουδέποτε δημοσιοποιήθηκε ή γνωστοποιήθηκε στις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες (ΥΠΕΧΩΔΕ και ΥΠΓΕ).

Από τις μέχρι τώρα διαθέσιμες πληροφορίες γνωρίζουμε ότι τα προβλεπόμενα έργα περιλαμβάνουν την κατασκευή τελεφερίκ από το πεδίο βολής του στρατού στην περιοχή Κόνιτσας προς την κορυφή Λιβαδάκια και από εκεί προς την κορυφή Λάπατο της Γκαμήλας, με επέκταση προς τη Μονή Παναγίας Στομίου μέσα στη Χαράδρα του Αώου, κατασκευή δικτύου αναβατήρων («lift») στα αλπικά οροπέδια της Γκαμήλας αρχικά προς την περιοχή κοινότητας Πατίγκου, με στόχο την επέκτασή του στον ευρύτερο ορεινό όγκο. Προβλέπεται επίσης η κατασκευή κτιριακής υποδομής και η διάνοιξη οδικού δικτύου από την Κλειδωνιά και το Πάπιγκο προς τα υποαλπικά και αλπικά οροπέδια.

Πρέπει εδώ να επισημανθεί ότι η παραπάνω περιοχή έχει παραμείνει μέχρι στιγμής ανέπαφη από οποιαδήποτε μορφή επέμβαση κατόπιν συνεχών και συστηματικών παρεμβάσεων του ΣΠΗΦ αλλά και άλλων ομάδων και ατόμων.

Εν συντομία οι επιπτώσεις από την υλοποίηση του έργου θα είναι οι εξής:

1. Σοβαρότατες αλλοιώσεις στη σπάνια αισθητική του τοπίου και σημαντικές διαβρώσεις από τις διανοίξεις δρόμων και τις λοιπές χωματουργικές εργασίες σε περιοχές εξαιρετικά μεγάλων κλίσεων.

2. Μόνιμες εστίες οπτικής (αισθητικής) ρύπανσης σε ένα ανεπαλάνητο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον που θεωρείται πλέον διεθνώς ως πολύτιμη φυσική και αρχιτεκτονική κληρονομιά.

3. Σημαντική υποβάθμιση ή/και ολοκληρωτική καταστροφή της βλάστησης και σπάνιας χλωρίδας της περιοχής (θα πληγεί μεταξύ άλλων και ένα από τα σπάνια αμειγρή δάση ορεινού κέδρου Juniperus phoeatidissima).

4. Μόνιμες εστίες οχλησης που θα απειλήσουν την επιβίωση της σπάνιας πανίδας της περιοχής.

Σημειωτέον ότι η εν λόγω περιοχή αποτελεί σημαντικότατο βιότοπο για σπάνια και απειλούμενα είδη πανίδας, όπως είναι ηκαφετιά αρκούδα (Ursus arctos), το αγριόγιδιο (Rupicapra rupicapra), ο γυπαστός (Gypaetos barbatus), ο χρυσαετός (Aquila chrysaetos), η ορεινή πέρδικα (Alectoris graeca), ενώ αποτελεί συγχρόνως και σημαντική συνδετική ζώνη μεταξύ δύο εξαιρετικά υψηλής οικολογικής αξίας τομέων, εκείνων δηλαδή της Χαράδρας του Αώου και του Φαραγγιού του Βίκου.

Επιπλέον, με την προώθηση και υλοποίηση των παραπάνω έργων παραβιάζονται κατάφωρα η οδηγία 79/409/ΕΟΚ «περί διατήρησης των άγριων πτηνών» (Birds Directive), η οδηγία 92/43/ΕΟΚ «για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας», η σύμβαση της Βέρνης «για τη διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης», η οδηγία 85/337/ΕΟΚ περί μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων, ο νόμος 1650/86 περί «προστασίας του περιβάλλοντος», το καθεστώς του διατηρητέου οικισμού Α τομέα (Πατίγκου), η σύμβαση της UNESKO του 1972 περί προστασίας του Πολιτιστικού και Φυσικού Περιβάλλοντος καθώς και η Σύμβαση του 1985 περί Προστασίας της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ευρώπης.

Υπενθυμίζουμε εδώ ότι στα πλαίσια των βασικών στόχων του προγράμματος «ΑΡΚΤΟΣ» για την προστασία και διατήρηση των πληθυσμών της καφετιάς αρκούδας στην Ελλάδα, που διεξάγεται με κοινοτική χρηματοδότηση και συμμετοχή των περιβαλλοντικών οργανώσεων WWF Ελλάς, ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ και ΕΕΠΦ στην ευρύτερη περιοχή της Β. Πίνδου, η συγκεκριμένη περιοχή έχει επιλεγεί ως αντικείμενο ειδικής περιβαλλοντικής μελέτης με δεδομένη την εξέχουσα σημασία της για το συγκεκριμένο είδος και με στόχο την αναγνώριση ζωνών ειδικού καθεστώτος προστασίας.

Αγνοούνται, επίσης, προκλητικά το ψήφισμα για την προστασία της καφετιάς αρκούδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, που κατατέθηκε από τον πρόεδρο της Επιτροπής Περιβάλλοντος, Δη-

Συνέχεια στη 18η σελίδα

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΠΑΛΙΩΝ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ & ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΜΑΣ

ΣΟΥΔΕΝΑ

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΣΙΔΗΡΟΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΟΥ

Ήταν ο Ναπολέων Γκαρπαλής. Λόνη τον φώναζαμε. Ο πατέρας του Γιάννης, είχε έρθει γύρω στα 1865 στο χωριό από τη Βύσσανη.

Ένας θεόρατος άντρας. Σιδεράς και πεταλωτής. Καταγωγή τους το Μοναστήρι. Τότε είχαν έρθει απ' το Μοναστήρι στο χωριό μας, τα Κάτω Σουδενά και οι Καφαλαίοι, ο Νίνος κι ο Χριστόδουλος, παραδοσιακοί οργανοπαίχτες.

Ο Λόνης έγινε σιδεράς με δικό του καμίνι, ήταν και πεταλωτής. Δεν άφηνε όμως και τις άλλες δουλειές. Ξυλοκόπος και κοοσατζής, συγκέντρωνε αρκετά χρήματα. Έφυγε από το πανάρχαιο καλύβι κι αγόρασε το σπίτι του Γρηγόρη Χαρίτου. Ήταν ντόμπρος και αθώος άνθρωπος. Ερείς οι έξυπνοι τον λέγαμε αφελή.

Σ' αυτόν προσπαθούσαμε και κάναμε όλες τις ζαβολιές!!! Πότε τον παίρνανε ψευτοχωροφύλακες τη νύχτα για ανάκριση, αν γίνονταν κάποια κλεψιά στο χωριό, πότε τον καλούσαν στο τηλέφωνο ότι τον ζητάει ο Σταθμάρχης. Τα Χριστούγεννα κάναμε τους καλλικάντζαρους. Έτρεφαν οι Ραρπαίοι, τα μπέγκα. Τα καλοκαίρια δέναμε οχονιά κι από μακριά τραβούσαμε την κληματαριά για να χτυπήσουν τα κουδούνια που είχε κρεμασμένα για τους κλέφτες. Του δέναμε όμως απ' έξω την πόρτα για να μη βγαίνει και μας περιλάβει με καμιά σιδερίδα.

Έβγαине ο καπνένος στο παράθυρο και φώναζε:

— Κλέφτες χωριανοί! Αρεντάτε!!!

Οι γείτονες όμως ήξεραν ότι κάποιο αστείο κάνουν τα παιδιά και την άλλη μέρα κάνουν τον ανήξερο.

Χουνέρια όμως τούκαναν και στο Τσερβάρι. Κάθε δεκαπέντε μέρες ο Λόνης με την πρηνότητα του, δικέλια, τσαπιά, τουλοκόπες, πήγαινε στο Τσερβάρι κι όποιος δεν είχε χρήματα, πλήρωνε με κρασί. Έτσι πάντοτε είχε στο γαϊδάρό του δυο ντριβενίτσες. Στη μια έβανε νερό για το δρόμο και την άλλη άδεια, για κρασί.

Μια φορά οι Τσερβαριώτες τον έπιασαν στην κουβέντα στο μαγαζί του Σπύρου Ζήκα, του πήραν το κρασί, πέντε οκάδες και του γέμισαν τη ντριβενίτσα με νερό. Το τι έγινε στο χωριό δεν περιγράφεται. Η Κυριάκω, η γυναίκα του, περίσσιο τον ανέβαζε, περίσσιο τον κατέβαζε. Ο Ρέσσης ο Καψάλης κι ο Χουλιαράς ο Γιώργος δεν έχασαν την ευκαιρία.

— Τόπτε το κρασί ο Λόν'ς Κυριάκω. Δεν τον βλέπεις πούναι κόκκινος; Τον είδαμε, σταμάτησε στη Λεύκα και γέμισε τη μπούγλα με νερό.

Κι ο καβγάς τράβαγε όλη μέρα.

— Πού θα μ' παν οι παλιοσιουρφελέδες, θα μ' το πληρώσουν διπλό, έλεγε ο Λόνης.

Μια φορά όμως την πατήσαμε. Ήταν το καλοκαίρι του 1947. Ο Λόνης έκοβε χορτάρι αργά το σούρουπο. Εγώ κι ο Βάσιος ο Τζιόβας, πηγαίνοντας για κεράσια, τον είδαμε και σκεφτήκαμε να τον φοβίσουμε. Τότε τριγυρνούσαν αντάρτες στην περιοχή. Έτσι, πιάσαμε τ' αγκάθια και του φωνάξαμε:

— Ε, ε! συναγωνιστή!! Έλα δω.

Έκανε πως δεν άκουσε και πως τάχα κάτι φάχνει να βρει και τόσκασε στο βασιλικόδρομο. Τώρα τι γίνεται; Θα ξεσκώσει το χωριό! Τρέχουμε να τον προλάβουμε. Που να σταματήσει ο Λόνης. Μας κατάλαβε όμως.

— Τώρα θα σας σιάσω εγώ στο Γκράτζιο!

Στο μαγαζί του λέγαν να πάει να μας καταγγείλει στην Αστυνομία. Έραθε η Φάναйна, πήγε στο μαγαζί, τον πήρε ξέμακρα και τούταξε τρεις οκάδες γάλα, για να σιάσει η καρδιά του.

— Τον άλλον θα τον κανονίσω εγώ και νάτον στη μάννα μου.

— Θα τον κλείσω φυλακή, θα τον στείλω εξορία!

Παρακάλια η μάννα μου:

— Αστεία μωρέ Λόνη, παιδιά είναι, σχώρνα τα.

Που να καλμάρει ο Λόνης. Την άλλη μέρα πήγα στο καμίνι, για συγχώρηση.

— Πάρ' τη βαρειά και χτύπα. Ένα μίνα θα δουλεύεις για να μου ξε-

πληρώσεις το φόβο που πέρασα.

Και γίναμε φίλοι, αν κι εγώ φαλτοστυπούσα και τούσιπα τα ρια. Αργότερα μούδινε τα χρήματα και του 'φερνα μια-δυο λίρες τον Πούλιο.

Το μυστικό μαθεύτηκε. Ο Λόνης φκιάνει λίρες! Έτσι ένα απόγευμα του 1952, φάνηκε ο καπετάν Ντέρβας απ' τη Βίτσα, φορτωμένος παλιό γραμμόφωνο, τάχατες πήγαινε στα Δολιανά. Σταμάτησε, καμίνι και ζήτησε νερό.

— Αϊ ορέ Λόνη, θα σου βάλω και μια πλάκα ν' ακούσεις.

Είχε ένα παλιό δίσκο με σέρβικο. Μερακλώθηκε ο Λόνης κι απ' ν' αγοράσει το γραμμόφωνο.

— Μπά, του λέει ο πονηρός Ντέρβας. Τόχω καπαρώσει στα Δολιανά δέκα χρυσές. Αν δώσεις και τον καπάρο (τούδειξε μια ψεύτικη ρα), θα κάνουμε οιάση.

Τότε ο Λόνης, μη χάσει το κελεπούρι, πήγε στην καλόβα γυρνώντας του μέτρησε δέκα χρυσές λίρες.

— Μου χρωστάς ακόμα μία, κανόνισε να με ξεχρεώσεις γρήγορα. Το βράδυ έγινε χαμός. Ρώτησε η Κυριάκω πόσο μπορεί να κά- ένα παλιό γραμμόφωνο και της είπαν μια - δυο λίρες.

Την άλλη μέρα πήγε στη Βίτσα. Ο Ντέρβας τόχε οκάσει στα Δολιανά. Μια βδομάδα βούιζε το χωριό από τις φωνές της Κυριάκω.

Όταν ξανάσμιξαν, το γραμμόφωνο ήταν χαλασμένο κι ο Ντέρβας ζήτησε και τα ρέστα.

— Φκιάσε το εργαλείο μου κι έλα να σου δώσω τη γελάδα που σου ρασα με τις λίρες, του είπε, αλλά δεν είχε ούτε λίρες, ούτε γελάδα.

Ο καπνένος ο Λόνης, άκακος όπως ήταν, το χώνεψε. Τι νάκανε Ντέρβας είχε και ορουν (τουφέκι) και κυκλοφορούσε έχοντάς το κρυμμένο στην πλάτη.

Γύρω στο '60 πέθανε η Κυριάκω, αδελφή του Σωκράτη Σαρράκη, τη Ντοβρά, κι έμεινε ο Λόνης μόνος κι έρημος. Έκανε ψυχολογική ανηψιό του τον Ήφαιστο. Πανέξυπνο παιδί και τεχνίτης. Μόνος ήταν λίγο τερπελάκος. Δε μπόρεσε να βγάλει τις λίρες του Λόνη ακολουθώντας το ρεύμα της εποχής, έφυγε στην Αθήνα. Πήγε ο Λόνης και στην Αθήνα. Δεν ήταν όμως δυνατό να προσάρμο- στις καινούργιες συνθήκες ζωής. Όταν τόσκασε και γύρισε στο χωριό, τον πειράζαμε:

— Γιατί Λόνη έφυγες απ' τα καλά του Θεού κι ήρθες πίσω να σεις μόνος σου;

— Μην ακούτε παιδιά για την Αθήνα. Χάλια ζωντανά. Αυτοκίνητο καπνός και αϊνία. Αφού δεν έχουν τόπο για απόπατο και τα κύν- μέσα στο σπίτι! Χωριό και πάλι χωριό!!

Και ξανάβαλε μπροστά το καμίνι, αν και υπέργηρος. Το 1978 παρήγγειλα όλα τα χρειάζομενα σιδηρικά του σπιτιού: πρηστο- τσιμπίδες, τοεκούρια κλπ. Κοντά σε μένα κι άλλοι κι ο Λόνης είχε έ- λι καλή δουλειά, με κέρδος, όπως έλεγε. Σχεδίαζε να βρει παρ- κι είχε σχέδια για καρφιά, παραδοσιακούς ρεζέδες και άλλα.

— Νάχω κι εγώ λεφτά, να μη μου κάνετε το νταή!!

Δεν άντεξε την υπέρταση και δέχτηκε να πάει στα ανήψια στην Αθήνα όπου και άφησε την τελευταία του πνοή.

Αυτός ήταν ο τελευταίος σιδεράς του χωριού μας.

Κάτω Σουδενά, Μάης '95

ΠΑΠΙΓΚΟ

Η ΜΑΚΟ ΝΙΤΣΑ ΚΑΙ ΟΙ ΓΕΡΜΑΝΟΙ

Ήταν το τελευταίο καλοκαίρι της Ιταλογερμανικής κατοχής 1943. Οι Γερμανοί λυσσοσασμένοι που βλέπανε ότι χάνουν τον πόλε- εξορμούσαν και καίγανε τα χωριά μας. Οι κάτοικοι κατα- μαγμένοι βγάζανε από τα σπίτια τους ό,τι απαραίτητο είχαν ή προλαβαίνανε και το κρύβανε έξω από το χωριό μέσα σε κλαδιά.

Εκείνο το πρωί του Ιουλίου του 1944 στο Μικρό Πάπιγκο η σ- γενεία μας ετοιμαζόταν να βάλει αλώνι. Οι καλαμιές ήταν θημ- στο αλώνι από την προηγούμενη μέρα. Μόλις έδωσε ο ήλιος, ξέ- τα δυο άλογα και άρχισε το αλώνισμα. Ήταν ακόμη στη μέση η κλήρωση του αλωνίσματος όταν ακούσαμε φωνές:

— Έρχονται οι Γερμανοί!

Κατατρομαγμένοι ξεξέφαμε τα άλογα και τρέξαμε στο σπίτι να βγάλουμε έξω ό,τι μας ήταν πιο απαραίτητο, υπολογίζοντας ότι οι Γερμανοί θα κάψουν το χωριό. Πήγε μεσημέρι και Γερμανοί δεν φαι- νότανε πουθενά.

Τι είχε συμβεί; Σε λίγο μάθαμε τα χαμπέρια. Έξω από το Μεγάλο Μαχαλά η Μάκο Νίτσα πότιζε τον κήπο της. Άκουσε φωνές, σήκωσε το καρπουριασμένο της κορμί και κατάλαβε ότι οι φωνές ήταν από Γερμανούς. Τότε τους λέει στα γερμανικά:

— Τι θέλετε μωρέ παιδιά; Εδώ είμαστε ένα ήσυχο χωριό. Περιμέ- νουμε να νικήσετε να τελειώσει ο πόλεμος. Ούτε αντάρτες έχουμε και οι κάτοικοι ασχολούνται με τις δουλειές τους.

Οι Γερμανοί εντυπωσιάστηκαν τόσο πολύ από το γεγονός αυτό, που γυρίσανε πίσω και φύγανε, Πού να περίμεναν ότι σε ένα ορεινό χωριό σαν το Πάπιγκο μια γριά γυναίκα μιλούσε τη γλώσσα τους.

Το βράδυ μάθαμε κι εμείς οι νεαροί ποια και τι ήταν η Μάκο Νίτσα. Ήταν η Ελένη Πρωτοσύγκελου, είχε σπουδάσει στη Βιέννη και είχε διδαχτεί επτά γλώσσες.

Αν το περιστατικό αυτό δεν το γνώριζαν τα τρία της εγγόνια, ο Δημήτριος Πρωτοσύγκελος, η Ελένη Καντάρα και η Ελένη Δερβένη, ας το μάθουν τώρα.

ΠΙΣΟΓΥΡΙΣΜΑ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΚΑ ΜΟΥ ΧΡΟΝΙΑ

Τ' ΑΛΩΝΙΑ

Σαν τελείωσε τη δουλειά στο Μασκαντάλη ο θεός μου ο Μήτρος, κατηφόριζε με το ανάλαφρο και λικνιστό βάδισμά του το γκαλντερίμι για το σπίτι του. Αγαθός και καλόκαρδος με όλους τα είχε καλά. Ακούρατος στη δουλειά, πολυτεχνίτης και καλοσυνάτος. Κοντοστά- θηκε στην εξώπορτα, έριξε μια ματιά στο αλώνι που ήταν δίπλα από το σπίτι και προχώρησε. «Θέλει αλειμμα», είπε, και μπήκε στο σπίτι.

Πλακότρωτη η αυλή κι αποπάνω η κληματαριά, δίπλα από την πόρτα η φραγκοσταφυλιά γεμάτη μωβ φραγκοστάφυλα. Όλα έλαμπαν από πάστρα.

Η θεία μου η Λερωνιά με ανασκουμπωμένα τα μανίκια, με διπλο- διπλωμένη προς τα πίσω τη φούστα της, ήταν στο μαγειριό και μά- ζευε το βούτρο από τη ντρομπολίτσα. Άστραφαν τα μάτια της από χαρά όταν τον είδε. Μα πριν προλάβει ν' ανοίξει το στόμα της, άνοιξε η εξώπορτα και μπήκε με φούρια η μικρή τους κόρη η Κούλα φωνά- ζοντας:

— Γράμμα από τον Γιάννη, γράμμα από τον Γιάννη!!

Από μικρός ο μεγάλος τους γιος είχε καταταγεί στο πολεμικό ναυτικό. Η Ουρανία, που ήταν στον οντά και έραβε, πετάχτηκε στο παράθυρο. Ο πατέρας της που την είδε, της φώναζε:

— Έλα κάτω να μας το διαβάσεις και φέρε μου και τα γυαλιά.

Δυο-δυο κατέβηκε τα σκαλοπάτια η Ουρανία. Καθισμένοι τώρα στο πεζούλι της αυλής, διάβαζε η Ουρανία και με λαχτάρα άκουγαν οι άλλοι. Ο Γιάννης τους έγραφε ότι την Πέμπτη έρχεται με άδεια.

Μόλις τελείωσε το διάβασμα η Ουρανία, άνοιξε η εξώπορτα και μπήκε μέσα ο Χρήστος με μια αγκαλιά κλαδιά. Τάφερνε για τα κασι- κια που τα είχανε στον τσάρκο.

— Απάνω στην ώρα ήρθες, είπε ο πατέρας του.

— Τι τρέχει; είπε ο Χρήστος.

— Να, είχαμε γράμμα από τον Γιάννη. Θάρθει την Πέμπτη. Άντε να αλείψουμε το αλώνι για ν' απλώσουμε μεθαύριο τα δερμάτια. Την Παρασκευή θ' αλωνίσουμε.

— Να πούμε στη θεία την Αθηνά, λέει ο Χρήστος, την Πέμπτη το βράδυ να μη στείλει τον Ψαρή (το άλογο) στη λακνιά για ν' αρχίσουμε το αλώνισμα πρωί-πρωί, για να τελειώσουμε πριν μας πάρει η ζέστα.

— Καλά, θα πάει η Κούλα, είπε ο θεός μου και γύρισε και κοίταξε το Γρίβα (το άλογο) που στεκόταν στο παντρί δίπλα στην αυλή και ρασούσε μια χεριά χορτάρι. Ριζτου λίγο κριθάρι, είπε στο Χρήστο, γιατί την Παρασκευή θα κουραστεί.

Εγώ καθόμουν παράμερα. Περίμενα να βγάλει η θεία από το φούρ- νο το ψωμί που έφτιαχνε. Ήταν από σιτάρι και βρίζα. Είχα φέρε ένα καρβέλι ψωμί γιαννιώτικο για να το αλλάξω με το βρίζινο. Εμένα μου άρεσε το βρίζινο και στην Κούλα το γιαννιώτικο. Το χάσκο, όπως το

έλεγε. Σαν βγήκε το ψωμί από το φούρνο, η θεία η Λερωνιά μου έδω- σε ένα πλαστάρι κι εγώ έτρεξα από τη χωραφαριά στο σπίτι τοιμπο- λογώντας στο δρόμο.

Όταν ξύπνησα την Παρασκευή το πρωί, ο ήλιος είχε ανέβει ψηλά. Ήμουν βλέπεις κουρασμένος από τα παιγνίδια της προηγούμενης. Σκλαβάκια το πρωί στις Κόντες, ασκητήρι τ' απόγευμα στον Άν-Γιόρ- γη και μαύρο-μαύρο στο μεσοχώρι το βράδυ. Πού να ξυπνήσω ναρίς το πρωί.

Σαν άνοιξα το παράθυρο, άκουσα το θείο μου τον Μήτρο που φώ- ναζε στ' αλώνι:

— Ε! έ! έ! τα μπιρμπιλια, τα μπιρμπιλιαααα. Χώπ-χώπ Ψαρή, άντε Γρίβα!

Θυμήθηκα ότι αλώνιζε. Φόρεσα γρήγορα-γρήγορα τα ρούχα μου κι έτρεξα για το αλώνι. Πέρασα σαν σί- φουνας από την κουζίνα, πή- ρα ένα κομμάτι ψωμί και πή- γα να φύγω. Μ' άρπαξε τότε η μάννα μου.

— Κάτσε να φας πρώτα την τρίφτα σου κι ύστερα να πας στ' αλώνι. Εγώ τινάχτηκα να φύγω. Τότε μ' άρπαξε από τα αυτιά και δινόντάς μου μια στριφτή τοιμπιά στα φαχνά, με κάθισε στο τραπέζι.

— Ντροπή σου, μου είπε. Άλλα παιδιά δεν έχουν να φάνε και συ μου κάνεις τοιριτοαγγουλες.

Έσκυφα το κεφάλι και όταν έφαγα την τρίφτα το γάλα, τόσκασα κρυφά για τ' αλώνι. Ο θεός μου ο Μήτρος με μια μακριά βέργα στο χέρι από κρανιά, και με το άλλο στον στρίορα, έδινε βιτσιές στον αέρα φωνάζοντας:

— Ε! έ! έ! χώπ, χώπ, άντε Γρίβα, μπράβο Ψαρή.

Και τ' άλογα γύριζαν μια τυλίγοντας και με αετυλιώντας το σχοι- νί στον στρίορα.

Η θεία μου η Λερωνιά με το Χρήστο, την αδελφή μου Ευαγγελία και την Ουρανία, γύριζαν τα άχυρα που ξέφευγαν στο γύρο του αλω- νιού και τα έσπρωχναν προς τα μέσα για να τα πατήσουν τ' άλογα. Εγώ με τον αδελφό μου Πέτρο και την ξαδέλφη μου Κούλα τρέχαμε πίσω από τ' άλογα γελώντας χαρούμενα και κάνοντας τούμπες μέσα στ' άχυρα.

Ήταν δέκα περίπου η ώρα όταν το αλώνισμα είχε τελειώσει. Ο θεί- ος μου έλυσε τ' άλογα και τ' άφησε στη χωραφαριά να βοσκήσουν, αφού τους έριξε στην πλάτη μια κουβέρτα γιατί ήταν ιδρωμένα. Όλοι τότε πήρανε από ένα θκούλι και ξεχώριζαν τα άχυρα από το σι- τάρη κι ο θεός μου το έβαζε μέσα στον αχυρώνα. Το ήθελε για ζωο- τροφή το χειμώνα. Εκεί η Ουρανία έβαζε και τα ξυνόμπλα για να ωρι- μάσουν.

Σαν τελείωσε κι αυτή η δουλειά, αρχίσαμε όλοι με τις χορτό- σκουπες να μαζεύουμε το σιτάρι σε σωρό. Το αεράκι απαλό φυσούσε και δροσίζε τα ηλιοκαμένα πρόσωπα. Γρήγορα άρχισε το λήγισμα και το σιτάρι, ξανθο χρυσάφι, ξεχώριζε από τα άχυρα και τα άγανα. Ο θεί- ος μου σιπρίζε το ντριμόνι (κόοκτινο) σ' ένα θκούλι κι άρχισε να κο- σκινίζει. Το καθαρισμένο σιτάρι το έβαζε μετά στα τσουβάλια.

Το μεσημέρι η θεία Λερωνιά έφερε ξυνόγαλο και η μάννα μου λα- χανόπιτα. Καθισμένοι όλοι γύρω από το σοφρά, στον ίσκιό της αχυρώνας, τρώγαμε τρίφτα ξυνόγαλο και λαχανόπιτα.

Το απόγευμα, σαν τελείωσε το λήγισμα και μαζεύτηκε το γέννη- μα, ο Χρήστος με το θείο μου το μετέφεραν στο σπίτι, ενώ η θεία Λε- ρωνιά και η Ουρανία πήγανε στο μασκαντάλη (στάβλο) για ν' αρρέ- ζουν τα γιόδια.

Κι εγώ με τον αδελφό μου Πέτρο, φύγαμε για τον Άν-Γιόρ- γη να παίξουμε ασκητήρι.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

Επιτέλους λειτουργεί το Ξενοδοχείο «Το Πάπιγκο»

Για το οποίο είχε γίνει τόσος λόγος κατά την ανέγερσή του. Δωμά- τια παραδοσιακά, Ρεστοράν 250 θέσεων. Άψογο σέρβις και τιμές οι οποίες έσπασαν το κατεστημένο του Πάπιγκου.

Τηλ. 0653 - 41121 - 41375, τηλ. 0651 - 61203

ΤΑ ΖΩΑ ΣΤΙΣ ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΜΑΣ

Λαογραφία

Οι παροιμίες είναι σύντομα αποφθέγματα, που με ένα τρόπο επιγραμματικό και θαυμαστή παραστατικότητα και σπινθηροβόλο πνεύμα, εκφράζουν μια ηθική παραίνεση ή ένα κανόνα καταστάλαγμα της λαϊκής πείρας.

Στις παροιμίες αναμφοβήτητα έχει αποθησαυρισθεί όλη η πρακτική φιλοσοφία του λαού. Αναφέρονται σε όλες τις εκδηλώσεις του ανθρώπινου βίου, στην καθημερινή πραγματικότητα και συμπεριφέροντων εμπειρίες, έθιμα, κανόνες συμπεριφοράς με πολλή σοφία αλλά και αρετή δικαιοσύνη πολλές φορές. Οι παροιμίες είχαν πολύ πλατειά διάδοση σε όλες τις εποχές, διατυπωμένες συνήθως σε γλώσσα δημοτική και η προέλευσή τους ξεκινάει από την αρχαιότητα ακόμα, γιατί πολλές απ' αυτές έχουν άμεση σύνδεση με αποφθέγματα και γνωμικά της κλασικής παράδοσης. Είναι, όπως παραδέχεται και ο καθηγητής της Λαογραφίας Στίλπων Κυριακίδης, «πατροπαράδοτος σοφία, η περιβεβλημένη το απόλυτον κύρος της παλαιότητας και της παραδόσεως».

Έχουν διαχρονική αξία και χρησιμοποιούνται και σήμερα σε μεγάλη κλίμακα και από όλες τις κοινωνικές τάξεις. Η σοφία τους είναι πάντα επίκαιρη. Ανάλογα με το περιεχόμενο και το χαρακτήρα τους μπορούν να ταξινομηθούν σε διάφορες κατηγορίες. Ένας μεγάλος αριθμός παροιμιών, λόγω της στενής σχέσης του ανθρώπου με τα ζώα, από την πρώτη εμφάνιση της ζωής, αναφέρεται σε ιδιότητες των ζώων, που με μεταφορική έννοια καυτηριάζουν αντικανονικές ενέργειες στη συμπεριφορά των ανθρώπων και κάποιες ιδιορρυθμίες (παραξενιές) του χαρακτήρα τους. Έτσι επιτυγχάνεται καλύτερα και με τρόπο ευχάριστο αλλά και πολύ πειστικό, ο απώτερος στόχος της παροιμίας, που είναι η διδασχά και ο σωφρονισμός με λίγες κοινότητες.

Ας δούμε στη συνέχεια μερικά χαρακτηριστικά παραδείγματα, που φανερώσουν όλη τη σοφία του λαού.

— «Το μεγάλο ψάρι τρώει το μικρό». Μεταφορικά σημαίνει, πως στη ζωή των ανθρώπων, ο «μικρός» οι αδύνατοι είναι πάντα η εύλογη λεία για τους ισχυρούς.

— «Μπάτε σκύλοι αλέστε κι αλεστικά μη δίνετε». Σημαίνει, πως στην περίπτωση αφύλακτος

περιουσίας, μπορεί να μπαίνει αδιακρίτως ο καθένας χωρίς να δίνει λογαριασμό σε κανέναν.

— «Νησιτικά αρκούδα δε χορεύει». Η μεταφορική έννοια είναι, πως όποιος δεν αμείβεται για ό,τι κάνει, ασφαλώς δεν μπορεί ν' αποδώσει στην εργασία του.

— «Έφυγε ο γάτος, χορεύουν τα ποντίκια». Μεταφορικά υποδηλώνει, πως όταν λείπει η επιτήρηση στον τόπο της εργασίας ή σε ανάλογες περιπτώσεις της καθημερινής ζωής, ο καθένας κάνει ό,τι θέλει.

Κλείνοντας με τα παραδείγματα αυτά θα ήταν χρήσιμο να παραθέσουμε μία ακόμα παροιμία πολύ χαρακτηριστική και πάντα επίκαιρη για την ελληνική πραγματικότητα, χωρίς επεξηγήσεις και σχολιασμό: «Το σκυλί κι ο Τούρκος δεν έχουν μτέσα»!

Στη συνέχεια θα παρουσιάσουμε όλες τις παροιμίες της κατηγορίας αυτής κατ' αλφαβητική σειρά, που καταγράψαμε στην περιοχή του Ζαγορίου, συμβάλλοντας έτσι ελάχιστα στη διατήρηση αυτού του σπουδαίου κεφαλαίου της λαϊκής μας παράδοσης.

ΣΑΒΒΑ Θ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Α

1. Αγάλι-αγάλι κότα μου κι εγώ σε μαγειρεύω.
2. Άλλα είναι τα μάτια του λαγού κι άλλα της κουκουβάγιας
3. Αλλού τα κακαρίσματα κι αλλού γεννούν οι κότες
4. Άμα δε σε στρέει (=δε σε πάει) καβαλάρη μη φοβίσεις τ' αλογό σου
5. Άμα τζινάς το γομάρι, πορδές θ' ακούσεις
6. Αν δε δείχνει η γίδα, δείχνει το κέρατό της
7. Αν δεν κουνήσει η σκύλα την ουρά της, ο σκύλος δε ζυγώνει
8. Από κολοβό σκυλί να σκιάζεσαι (=φοβάσαι)
9. Από κοράκου στόμα «κρα» θ' ακούσεις
10. Από σόι κι από φάρα κι από λεμονιάς κλωνάρι και σκύλο από κοπάδι
11. Αρνί που το βλέπει ο Θεός, ο λύκος δεν το τρώει

Β

1. Βάλανε την αλεπού να φυλάει τις κότες
2. Βάλαν το λύκο μπιστικό, το

Κ

1. Κάθε πράμα στον καιρό του κι ο κολιός τον Αϊνιουστο
2. Καλιγώνει τον φύλλο όσο ναι πεις πι και φι
3. Κάλιο γαϊδουρόδε, παρ' αϊδουρόδε
4. Κακό σκυλί ψόφο δεν έχει
5. Κάνει τον ψόφο κοριό
6. Κατά φωνή κι ο γάδαρος
7. Κοιτάζει να βγάλε κι από τη μύγα σπλήνα
8. Κόρακας κοράκου μάτι δε βγάλε
9. Κότα πίτα το Γενάρη, κόκοτος τον Αλωνάρη
10. Καλό τυρί σε σκύλινο μομάρι

Λ

1. Λαγός τη φτέρη έτρεβε, κακού τον κεφαλιό του
1. Μαζεύτηκαν τα όρνια κι έβησαν το μπουφό πρώτο
2. Μαύρη μοίρα πώχες άντρα και τα πρόβατα σαράντα
3. Με τον ήλιο τα βάζουμε, με τον ήλιο τα βάζουμε, τι έχουν τα έρμα και ψοφούν;
4. Με σκύλους κοιμήθηκες, με σκύλους σηκώθηκες
5. Μη σε γελάσει ο μπάκας, ο χελιδονάκι, αν δεν λαλήσει ο τζιτζίκας δεν είν' καλοπαράκι
6. Μιανού του χάριζαν ένα βράδυ κι αυτός το κοίταζε στα δόντια
7. Μια φορά η αλεπού στην πύλη γίδα πιάνεται
8. Μπάτε σκύλοι αλέστε κι αλεστικά μη δίνετε

Μ

1. Μάκναναν όλες οι μέλισσες, λιλ, θάτρωγαν κι οι γύφτοι
2. Νάσαι καλά τον Αϊνιουστο, πούναι παχιές οι μύγες
3. Νησιτικά αρκούδα δε χορεύει
1. Ο Θεός να σε φυλάει, μπουκά τουφεκιού κι από διμουλαριού
2. Ο κλέφτης δίνει καλά τ' αλογό του, γιατί ξέρει από γό του
3. Όλο το βόδι το φάγαμε, ουρά αποστάσαμε
4. Ο λύκος έχει τ' όνομα κι αλεπού τη χάρη
5. Ο λύκος έχει το σβέρκο χοντρό, γιατί κάνει δουλειές του μοναχός
6. Ο λύκος κι αν εγέρασε κι άλαξε το μαλλί του, μηδ' αλογόμ' άλλαξε μηδ' την κλήση του
7. Ο λύκος με μηνύματα δεν τρώει

Ν

1. Νάκαναν όλες οι μέλισσες, λιλ, θάτρωγαν κι οι γύφτοι
2. Νάσαι καλά τον Αϊνιουστο, πούναι παχιές οι μύγες
3. Νησιτικά αρκούδα δε χορεύει
1. Ο Θεός να σε φυλάει, μπουκά τουφεκιού κι από διμουλαριού
2. Ο κλέφτης δίνει καλά τ' αλογό του, γιατί ξέρει από γό του
3. Όλο το βόδι το φάγαμε, ουρά αποστάσαμε
4. Ο λύκος έχει τ' όνομα κι αλεπού τη χάρη
5. Ο λύκος έχει το σβέρκο χοντρό, γιατί κάνει δουλειές του μοναχός
6. Ο λύκος κι αν εγέρασε κι άλαξε το μαλλί του, μηδ' αλογόμ' άλλαξε μηδ' την κλήση του
7. Ο λύκος με μηνύματα δεν τρώει

Ο

1. Ο Θεός να σε φυλάει, μπουκά τουφεκιού κι από διμουλαριού
2. Ο κλέφτης δίνει καλά τ' αλογό του, γιατί ξέρει από γό του
3. Όλο το βόδι το φάγαμε, ουρά αποστάσαμε
4. Ο λύκος έχει τ' όνομα κι αλεπού τη χάρη
5. Ο λύκος έχει το σβέρκο χοντρό, γιατί κάνει δουλειές του μοναχός
6. Ο λύκος κι αν εγέρασε κι άλαξε το μαλλί του, μηδ' αλογόμ' άλλαξε μηδ' την κλήση του
7. Ο λύκος με μηνύματα δεν τρώει

Π

1. Πάλιός ο γάτος τρυφερά ποντίκια ονειρεύεται
2. Όποιος έχει τη μύγα μυγιάζεται
3. Όποιος θρέφει ξένο σκύλο το λουρί θα του μείνει
4. Όπου λαλούν πολλά κοκκόρια αργά να ξεμυρύνει
5. Όσα δε φτάνει η αλεπού τα κάνει κρεμαστάρια
6. Όσο πατάει η γάτα
7. Όσο κι αν τρέξει η χελώνα, τη γάτα δεν τη φτάνει
8. Όταν τα σκυλιά τρώνονται, ο λύκος τρώει τα πρόβατα
9. Όταν γεράσει ο λύκος γίνεται περίεργος των σκυλιών

Ρ

1. Ραγός τη φτέρη έτρεβε, κακού τον κεφαλιό του
1. Μαζεύτηκαν τα όρνια κι έβησαν το μπουφό πρώτο
2. Μαύρη μοίρα πώχες άντρα και τα πρόβατα σαράντα
3. Με τον ήλιο τα βάζουμε, με τον ήλιο τα βάζουμε, τι έχουν τα έρμα και ψοφούν;
4. Με σκύλους κοιμήθηκες, με σκύλους σηκώθηκες
5. Μη σε γελάσει ο μπάκας, ο χελιδονάκι, αν δεν λαλήσει ο τζιτζίκας δεν είν' καλοπαράκι
6. Μιανού του χάριζαν ένα βράδυ κι αυτός το κοίταζε στα δόντια
7. Μια φορά η αλεπού στην πύλη γίδα πιάνεται
8. Μπάτε σκύλοι αλέστε κι αλεστικά μη δίνετε

Σ

1. Σαν βρέξεις πόδια θα φας ψάρι
2. Σαράντα πέντε Γιάννηδες, ένας κοκκόρου γνώση
3. Σ' έχω χάρη κάβουρα να πηδάς στα κάβουρα
4. Σκόρπισαν σαν του λαγού τα παιδιά
5. Σκύλος που γανγίζει δε δαγκώνει
6. Σκύλος που δε σε τρώει, άσπονδ' αλιχτάει
7. Στη μάντρα ο λύκος σα θα μπει, θ' αρπάξει τον φτωχό τ' αρνί
8. Στου βοδιού το κέρατο να κρυφτεί, δε γλυτώνεις

Τ

1. Τα ζώα μου αργά
2. Τα πάνε σαν τη γάτα με το σκύλο
3. Τα φρότωσε στον κόκκορα τα γράμματα
4. Την έδεσε τη γομάρα του
5. Τι θέλει η αλεπού στο παζάρι
6. Τι είναι ο κάβουρας, τι είναι το ζουμί του
7. Το γουρούνι κι αν το πλύνεις, το σαπούνι σου χαλάς
8. Το είπαμε του σκύλου μας κι αλεπούς σαν χάνος
9. Το ήμερο τ' αρνί βυζαίνει δύο μονάδες
10. Το έξυπνο πουλί από τη μύτη πιάνεται
11. Το μεγάλο ψάρι τρώει το μικρό
12. Το μισακό το βόδι το τρώει ο λύκος

Υ.Γ.

1. Φαίνεται σαν η μύγα μέσ' το γάλα
2. Φάτε αρκούδες - φάτε λύκοι
3. Φάτε μάτια ψάρια κι η κοιλιά περιδρομο
4. Φτωχό αρνί, παχειά ουρά
5. Φύλαξε φίδι το χειμώνα, να σε φάει το καλοκαίρι

Χ

1. Χορεύει σαν η αρκούδα
2. Χωρίς σκυλιά μαντρί δε γίνεται

Ψ

1. Ψύλλους στ' άχυρα γυρεύεις
2. Ψόφρησε το βόδι, πάει η σέμπριά μας
3. Ψόφρησε το άλογο όταν το έμαθε να μη τρώει
4. Χαίρες ψόφιες, ουρές κορδαμένες

Υ.Γ. Συμπληρωματικά παρουσιάζουμε και μερικές παροιμιώσεις πολύ συνηθισμένες στις καθημερινές μας εκφράσεις, που αναφέρονται σε ζώα.

— Πονηρή αλεπού (κατά το αρχειοπρεπές «πονηρά αλώπηξ»)

— Μοναχοφάνης σαν το λύκο

— Ουρλιάζαν σαν τα τσακάλια

— Χαζώνει σαν χάνος

— Περήφανος σαν το παγώνι

— Περπατάει σαν πάπια

— Πάει σαν τον κάβουρα

— Μαύρος σαν τον κόρακα

— Καμαρώνει σα διάνος

— Τρώνονται σαν τα σκυλιά

— Αργός σαν λύκος

— Ημερος σαν αρνί

— Σαν γκαμήλα πεισματάρης

— Σαν τσιμπούρι κολλάει (ο ενοχλητικός)

— Μπήκε λύκος σ' άντερα (επί ερυνών των εντέρων)

— Δώσε του σκύλου άχυρα και του γαϊδάρου κρέας

— Απόμ'ναν τρεις κι ο κούκος

Τελευταία θ' αναφερθούμε και σε μια αρχαία παροιμία, σχετική με ζώα, πολύ χαρακτηριστική για το περιεχόμενό της:

«Εν αμύσους και κόρυδος φθέγγεται».

Ο κόρυδος είναι το γνωστό μας πουλί των αγρών, ο κορυδαλλός, που δε φημίζεται και τόσο για τη μελωδική του φωνή. Είναι παρεμφερής με την παροιμία «Ανάμεσα στους τυφλούς βασιλεύει ο μονόφθαλμος».

Για την ολοκλήρωση της εργασίας μας αυτής θεωρήσαμε σκόπιμο να προσθέσουμε ακόμα ένα κεφάλαιο, που αναφέρεται στις προλήψεις του λαού μας για τα ζώα και που σε παλιότερες εποχές επηρέαζαν σημαντικά τους ανθρώπους, προδιαθέτοντάς τους να συμπεριφέρονται ανάλογα στις διάφορες εκδηλώσεις τους.

Ιδιαίτερα για τους ανθρώπους της υπαίθρου, που η σχέση τους με τα ζώα ήταν αναγκαστικά στενότερη, οι προλήψεις είχαν γι' αυτούς μεγάλη σημασία, αποτελούσαν κανόνες ζωής και από την καθημερινή ενασχόλησή τους με τη φύση και τα ζώα σε όλες τις εποχές του χρόνου, έδιναν για πολλά φαινόμενα λογικές κατά πολύ εξηγήσεις, τις οποίες και σήμερα παραδεχόμαστε. Παραδείγματος χάρι: «Όταν έχουμε αυτί σπυρτιάς, τότε τα χελιδόνια πετούν σε χαμηλό ύψος ακολουθώντας τα έντομα — που από την ίδια αιτία καταβιβάζουν κι αυτά χαμηλότερα — αλλά και οι «μπράσκες» (=οι φρύνοι) βγαίνουν από τις κρύπτες τους και «λαλούν» περιμένοντας τη βροχή, που έρχεται.

Οι ωραίοι εκείνοι άνθρωποι της παλιάς εποχής, πάντα έβρισκαν τρόπους να φιλοσοφούν τη ζωή και να διασκεδάζουν τις δυσκολίες καταστάσεις τους.

Ίσως έτσι να είναι καλύτερα. Ο σημερινός άνθρωπος, απομονωμένος από τον περιγύρο του, άγεται περισσότερο χωρίς να μπορεί να βρει μια διέξοδο για να ζήσει ευτυχισμένος.

— Αν λαγός σου κόψει το δρόμο, κακό θα πάθεις στο ταξίδι σου.

— Άμα σε περπατήσει σφάλαγας (=αράχνη), γράμμα θα λάβεις.

— Όταν σε τριγυρίζει αλογόμυγα, με κάποιον θ' ανταμώνεις.

— Όταν ακούσεις τον κούκο νηστικός, δεν είναι καλό.

— Άμα μαγαρίζεται η γάτα μέσα στο σπίτι, είναι γλωσσοφαγιά του κόσμου.

— Όποιος συναντήσει φίδι αποβραδής, είναι χρουσουζιά.

— Άμα το βρασμένο αυγό έχει μεγάλο «αλώνι», θάχουμε πλούσια σοδειά.

— Το λάλημα της κουκουβάγιας στο μπουχαρι (=το τζάκι) του σπιτιού μας, προμηνύει θάνατο.

— Άμα τα κοράκια τριγυρούν πάνω από τη γειτονιά μας, κάποιος θα πεθάνει.

— Όταν ουρλιάζει το σκυλί μας, κακό μεγάλο θα μας βρει.

— Όταν αλιχτούν τα σκυλιά την ώρα που περνάει η κηδεία, κι άλλος θα πεθάνει από το ίδιο χωριό.

— Όταν λαλεί η κότα σαν τον πετεινό, χρουσουζιά θα φέρει.

— Τον πεθαμένο δεν κάνει να τον δρασκελίσει η γάτα γιατί θα βουκολανιάσει.

— Αν το πρόβατο που σφάζουμε δαγκώσει τη γλώσσα του, κι άλλο πρόβατο θα χαθεί.

— Όταν μια κότα γεννήσει αυγό χωρίς κρόκο, είναι μεγάλη χρουσουζιά για το σπίτι.

— Όταν η κότα «ξεφορτώνεται» (= τινάζεται) στην πόρτα του σπιτιού, μουσαφίρης θα μας έρθει.

— Άμα τσιμπάνε το καλοκαίρι οι μύγες, θα βρέξει.

— Όταν νίβεται η γάτα, θάχουμε βροχή.

— Όταν οι αγριοπαπες πετούν ψηλά και κατευθύνονται προς το νότο, θάχουμε κακοκαιρία. Αντίθετα, όταν πετούν προς το βορρά, θάχουμε καλοκαιρία.

— Όταν πετούν χαμηλά τα χελιδόνια, θάχουμε βροχή.

— Όταν μας κάνουν ζημιές τα ποντίκια, κάποιος μας έκλειψε.

— Όταν ουρλιάζουν οι λύκοι το χειμώνα, θάχουμε κακό καιρό.

— Όταν τα πρόβατα γυρνώντας από τη βοσκή, παίζουν και χορεύουν, θάχουμε κακοκαιρία.

— Όταν κλιέται το γουρουνί, πρόκειται να βρέξει.

— Όταν η γάτα πυρώνει τον κόλο της, θάχουμε βαρυνειμωνιά.

— Όταν έχουμε καλοκαιρία και λαλούν αποβραδής τα κοκκόρια, ο καιρός θα χαλάσει.

— Άμα είναι ξερασία και λαλεί η «μπράσκα» (= είδος βατράχου, ο φρύνος, που ζει στην ξηρή), πρόκειται να βρέξει.

8. Ο λύκος μπαίνει στο μαντρί, αλί πώχει το ένα

9. Ο λύκος παστρουμά δεν κάνει

10. Ο λύκος στην αντάρα (=ομίληση) χαίρεται

11. Ο παλιός ο γάτος τρυφερά ποντίκια ονειρεύεται

12. Όποιος έχει τη μύγα μυγιάζεται

13. Όποιος θρέφει ξένο σκύλο το λουρί θα του μείνει

14. Όπου λαλούν πολλά κοκκόρια αργά να ξεμυρύνει

15. Όσα δε φτάνει η αλεπού τα κάνει κρεμαστάρια

16. Όσο πατάει η γάτα

17. Όσο κι αν τρέξει η χελώνα, τη γάτα δεν τη φτάνει

18. Όταν τα σκυλιά τρώνονται, ο λύκος τρώει τα πρόβατα

19. Όταν γεράσει ο λύκος γίνεται περίεργος των σκυλιών

Π

1. Πάλιό άλογο καινούργια περπατήρα δε βγάλε
2. Πέντε βόδια δυο ξεγυάρια
3. Πέρασε η σκύλα το λαγό
4. Πήγαινε για λαγό κι έβγαλε αρκούδα
5. Πάνει πουλιά στον αέρα
6. Πώς πάν' τα παιδιά σου κόρακα; Όσο πάν' μαυρίζουν.

Σ

1. Σαν βρέξεις πόδια θα φας ψάρι
2. Σαράντα πέντε Γιάννηδες, ένας κοκκόρου γνώση
3. Σ' έχω χάρη κάβουρα να πηδάς στα κάβουρα
4. Σκόρπισαν σαν του λαγού τα παιδιά
5. Σκύλος που γανγίζει δε δαγκώνει
6. Σκύλος που δε σε τρώει, άσπονδ' αλιχτάει
7. Στη μάντρα ο λύκος σα θα μπει, θ' αρπάξει τον φτωχό τ' αρνί
8. Στου βοδιού το κέρατο να κρυφτεί, δε γλυτώνεις

Τ

1. Τα ζώα μου αργά
2. Τα πάνε σαν τη γάτα με το σκύλο
3. Τα φρότωσε στον κόκκορα τα γράμματα
4. Την έδεσε τη γομάρα του
5. Τι θέλει η αλεπού στο παζάρι
6. Τι είναι ο κάβουρας, τι είναι το ζουμί του
7. Το γουρούνι κι αν το πλύνεις, το σαπούνι σου χαλάς
8. Το είπαμε του σκύλου μας κι αλεπούς σαν χάνος
9. Το ήμερο τ' αρνί βυζαίνει δύο μονάδες
10. Το έξυπνο πουλί από τη μύτη πιάνεται
11. Το μεγάλο ψάρι τρώει το μικρό
12. Το μισακό το βόδι το τρώει ο λύκος

Υ.Γ. Συμπληρωματικά παρουσιάζουμε και μερικές παροιμιώσεις πολύ συνηθισμένες στις καθημερινές μας εκφράσεις, που αναφέρονται σε ζώα.

— Πονηρή αλεπού (κατά το αρχειοπρεπές «πονηρά αλώπηξ»)

— Μοναχοφάνης σαν το λύκο

— Ουρλιάζαν σαν τα τσακάλια

— Χαζώνει σαν χάνος

— Περήφανος σαν το παγώνι

— Περπατάει σαν πάπια

— Πάει σαν τον κάβουρα

— Μαύρος σαν τον κόρακα

— Καμαρώνει σα διάνος

— Τρώνονται σαν τα σκυλιά

— Αργός σαν λύκος

— Ημερος σαν αρνί

— Σαν γκαμήλα πεισματάρης

— Σαν τσιμπούρι κολλάει (ο ενοχλητικός)

— Μπήκε λύκος σ' άντερα (επί ερυνών των εντέρων)

— Δώσε του σκύλου άχυρα και του γαϊδάρου κρέας

— Απόμ'ναν τρεις κι ο κούκος

Τελευταία θ' αναφερθούμε και σε μια αρχαία παροιμία, σχετική με ζώα, πολύ χαρακτηριστική για το περιεχόμενό της:

«Εν αμύσους και κόρυδος φθέγγεται».

Ο κόρυδος είναι το γνωστό μας πουλί των αγρών, ο κορυδαλλός, που δε φημίζεται και τόσο για τη μελωδική του φωνή. Είναι παρεμφερής με την παροιμία «Ανάμεσα στους τυφλούς βασιλεύει ο μονόφθαλμος».

Για την ολοκλήρωση της εργασίας μας αυτής θεωρήσαμε σκόπιμο να προσθέσουμε ακόμα ένα κεφάλαιο, που αναφέρεται στις προλήψεις του λαού μας για τα ζώα και που σε παλιότερες εποχές επηρέαζαν σημαντικά τους ανθρώπους, προδιαθέτοντάς τους να συμπεριφέρονται ανάλογα στις διάφορες εκδηλώσεις τους.

Ιδιαίτερα για τους ανθρώπους της υπαίθρου, που η σχέση τους με τα ζώα ήταν αναγκαστικά στενότερη, οι προλήψεις είχαν γι' αυτούς μεγάλη σημασία, αποτελούσαν κανόνες ζωής και από την καθημερινή ενασχόλησή τους με τη φύση και τα ζώα σε όλες τις εποχές του χρόνου, έδιναν για πολλά φαινόμενα λογικές κατά πολύ εξηγήσεις, τις οποίες και σήμερα παραδεχόμαστε. Παραδείγματος χάρι: «Όταν έχουμε αυτί σπυρτιάς, τότε τα χελιδόνια πετούν σε χαμηλό ύψος ακολουθώντας τα έντομα — που από την ίδια αιτία καταβιβάζουν κι αυτά χαμηλότερα — αλλά και οι «μπράσκες» (=οι φρύνοι) βγαίνουν από τις κρύπτες τους και «λαλούν» περιμένοντας τη βροχή, που έρχεται.

Οι ωραίοι εκείνοι άνθρωποι της παλιάς εποχής, πάντα έβρισκαν τρόπους να φιλοσοφούν τη ζωή και να διασκεδάζουν τις δυσκολίες καταστάσεις τους.

Ίσως έτσι να είναι καλύτερα. Ο σημερινός άνθρωπος, απομονωμένος από τον περιγύρο του, άγεται περισσότερο χωρίς να μπορεί να βρει μια διέξοδο για να ζήσει ευτυχισμένος.

— Αν λαγός σου κόψει το δρόμο, κακό θα πάθεις στο ταξίδι σου.

— Άμα σε περπατήσει σφάλαγας (=αράχνη), γράμμα θα λάβεις.

— Όταν σε τριγυρίζει αλογόμυγα, με κάποιον θ' ανταμώνεις.

— Όταν ακούσεις τον κούκο νηστικός, δεν είναι καλό.

— Άμα μαγαρίζεται η γάτα μέσα στο σπίτι, είναι γλωσσοφαγιά του κόσμου.

— Όποιος συναντήσει φίδι αποβραδής, είναι χρουσουζιά.

— Άμα το βρασμένο αυγό έχει μεγάλο «αλώνι», θάχουμε πλούσια σοδειά.

— Το λάλημα της κουκουβάγιας στο μπουχαρι (=το τζάκι) του σπιτιού μας, προμηνύει θάνατο.

— Άμα τα κοράκια τριγυρούν πάνω από τη γειτονιά μας, κάποιος θα πεθάνει.

— Όταν ουρλιάζει το σκυλί μας, κακό μεγάλο θα μας βρει.

— Όταν αλιχτούν τα σκυλιά την ώρα που περνάει η κηδεία, κι άλλος θα πεθάνει από το ίδιο χωριό.

— Όταν λαλεί η κότα σαν τον πετεινό, χρουσουζιά θα φέρει.

— Τον πεθαμένο δεν κάνει να τον δρασκελίσει η γάτα γιατί θα βουκολανιάσει.

— Αν το πρόβατο που σφάζουμε δαγκώσει τη γλώσσα του, κι άλλο πρόβατο θα χαθεί.

— Όταν μια κότα γεννήσει αυγό χωρίς κρόκο, είναι μεγάλη χρουσουζιά για το σπίτι.

— Όταν η κότα «ξεφορτώνεται» (= τινάζεται) στην πόρτα του σπιτιού, μουσαφίρης θα μας έρθει.

— Άμα τσιμπάνε το καλοκαίρι οι μύγες, θα βρέξει.

— Όταν νίβεται η γάτα, θάχουμε βροχή.

— Όταν οι αγριοπαπες πετούν ψηλά και κατευθύνονται προς το νότο, θάχουμε κακοκαιρία. Αντίθετα, όταν πετούν προς το βορρά, θάχουμε καλοκαιρία.

— Όταν πετούν χαμηλά τα χελιδόνια, θάχουμε βροχή.

— Όταν μας κάνουν ζημιές τα ποντίκια, κάποιος μας έκλειψε.

— Όταν ουρλιάζουν οι λύκοι το χειμώνα, θάχουμε κακό καιρό.

— Όταν τα πρόβατα γυρνώντας από τη βοσκή, παίζουν και χορεύουν, θάχουμε κακοκαιρία.

— Όταν κλιέται το γουρουνί, πρόκειται να βρέξει.

— Όταν η γάτα πυρώνει τον κόλο της, θάχουμε βαρυνειμωνιά.

— Όταν έχουμε καλοκαιρία και λαλούν αποβραδής τα κοκκόρια, ο καιρός θα χαλάσει.

— Άμα είναι ξερασία και λαλεί η «μπράσκα» (= είδος βατράχου, ο φρύνος, που ζει στην ξηρή), πρόκειται να βρέξει.

Το Ευρωπαϊκό CAMPUS περιβάλλοντος στο Ζαγόρι

Ολοκληρώθηκε η πρώτη εβδομάδα εργασιών του Ευρωπαϊκού Campus Περιβάλλοντος στο Ζαγόρι.

Το Campus αποτελεί δράση του προγράμματος Life, με θέμα την προστασία των επικλινών εδαφών μέσω της διατήρησης των αναβαθμιδών καλλιέργειας και πεδία εφαρμογής το νομό Ιωαννίνων και το νομό Κυκλάδων.

Για τα Γιάννενα υπεύθυνος φορέας είναι η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ιωαννίνων, σε συνεργασία με το ΤΕΙ Ηπείρου και την Αναπτυξιακή Εταιρεία Ζαγορίου.

Η υλοποίηση του Life ξεκινάει με την οργάνωση του Ευρωπαϊκού Campus από την ANEZ.

Συμμετέχουν φοιτητές και επιστημονικοί υπεύθυνοι διαφόρων ειδικοτήτων (αρχιτέκτονες, γεωπόνοι, τοπογράφοι, δασολόγοι, ιστορικοί, αρχιτέκτονες τοπίου, παιδαγωγοί).

Οι εργασίες θα διαρκέσουν τρεις συνολικά εβδομάδες και αφορούν ανάλυση και καταγραφή των συστημάτων των αναβαθμιδών (πεζουλιών), καθώς και του τοπίου που διαμορφώνουν σε σχέση με τον οικισμό.

Για την υλοποίηση του Campus, η ANEZ υποστηρίζεται τοπικά από:

- Το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Ιωαννιτών
- Το Θεωρητικό Φροντιστήριο Οδυσσέα Τόλογλου
- Το Φροντιστήριο Ιταλικών Λιάνας Τζιόβα
- Την COMPUTER PRACTICA
- Τον Κυνηγετικό Σύλλογο Ιωαννίνων
- Το κατάστημα γραφικών ειδών του Αποστόλου Πραμαντιώτη
- Από την αλυσίδα Super Markets Ατλάντικ.

Ανακοίνωση σχετικά με την ετήσια συνδρομή στο περιοδικό μας

Σας κάνουμε και πάλι γνωστό, πως η ετήσια συνδρομή προς το περιοδικό μας από την 1-1-1996 αυξήθηκε σε 3.000 δραχμές. Το επισημαίνουμε επειδή πολλοί συνδρομητές μας, λόγω πιθανής αβελειψίας (καθόσον στην οικεία στήλη αναφέρεται η αναπροσαρμογή) συνεχίζουν να αποστέλλουν το ίδιο χρηματικό ποσό (δηλαδή το ποσό των 2.500 δρχ.). Η αναπροσαρμογή της ετήσιας συνδρομής κρίθηκε αναγκαία λόγω αύξησης των εξόδων εκτύπωσης και διακίνησης του περιοδικού μας.

Η Συντακτική Επιτροπή

Νέα από τον τόπο μας

Οικοαγροτουρισμός στο Ζαγόρι

Η «Νέα Οικολογία» σε συνεργασία με το «Ευρωπαϊκό Κέντρο Οικοαγροτουρισμού» (ECEAT), προσπαθεί για δεύτερη χρονιά να αναπτύξει το δίκτυο του οικοαγροτουρισμού στην Ελλάδα. Για το 1996 έχουν ενταχθεί στο δίκτυο 83 καταλύματα από 8 περιοχές της χώρας. Συγκεκριμένα, έχουν ενταχθεί στο δίκτυο οι ακόλουθες περιοχές: Εύβοια (4 καταλύματα), Καρδίτσα (11), Τρίκαλα (11), Σύρος (8), Ζαγόρι (10), Λέσβος (21), Χίος (13) και Νάξος (5).

Αξίζει να σημειωθεί ότι το (ECEAT) έχει αναπτύξει τα τελευταία χρόνια αντίστοιχα προγράμματα οικοτουρισμού σε αρκετές χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (Πολωνία, Τσεχία, Σλοβακία, Ουγγαρία, Σλοβενία, Ρουμανία, Βουλγαρία, Εσθονία, Λιθουανία κ.ά.).

Το πρόγραμμα προβλέπει δικτύωση της Ελλάδας με τις ευρωπαϊκές χώρες που έχουν αναπτύξει αντίστοιχα προγράμματα οικοτουρισμού. Επίσης, βασικός στόχος του προγράμματος είναι η προώθηση ενός βιώσιμου τουρισμού και στην Ελλάδα. Τα βασικά κριτήρια για την ένταξη καταλυμάτων στο δίκτυο είναι:

- Εγγύτητα με προστατευμένες περιοχές, υδροτόπους, τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, δασικές εκτάσεις, υδάτινους πόρους κ.ά.
- Σύνδεση με παραδοσιακές καλλιέργειες ή αγροτικές δραστηριότητες (μελισσοκομία, ιχθυοκαλλιέργειες, ψάρεμα, κλασική γεωργία με βιώσιμο χαρακτήρα, νομαδική κτηνοτροφία κ.ά.).
- Δυνατότητα υπόδειξης δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη φύση και στις οποίες μπορούν να επιδοθούν οι τουρίστες (πεζοπορία, ψάρεμα, ορειβάσις, κολύμπι, ιππασία κ.ά.).
- Η διαμονή των τουριστών μπορεί να γίνεται είτε σε σκηνές (κάμπινγκ) είτε σε οικήματα που βρίσκονται εντός (ή πλησίον) των επιλεγμένων αγρών.

Τέλος, το πρόγραμμα προβλέπει τη μελλοντική δημιουργία τοπικών κέντρων οικοαγροτουρισμού στην Ελλάδα. Τα τοπικά κέντρα θα προάγουν τον οικοαγροτουρισμό στην κοινότητα των αγροτών, θα έχουν την ευθύνη της επιλογής των ενδιαφερομένων, θα καθοδηγούν τους αγρότες για την περαιτέρω ανάπτυξη του οικοαγροτουρισμού και την προώθηση της οικολογικής γεωργίας και θα συνεργάζονται με τους αρμόδιους φορείς για την προετοιμασία προγραμμάτων βιώσιμης ανάπτυξης σε

τοπικό επίπεδο.

Για περισσότερες πληροφορίες: «Νέα Οικολογία», Μαυρομυλάη 39, 10680 Αθήνα (κ. Μιχάλη Προμπονά, τηλ. 3619837, 3624323).

Πληροφορίες για το Ζαγόρι: Ελένη Παγκρατίου, τηλ. 32.686.

Τιμούν τη μνήμη της αρχαιολόγου Ιουλίας Βοκοτοπούλου

Η Αρχαιολογική Εταιρεία Αθηνών, η Εφορεία Κλασικών Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων, η Κοινότητα Μονοδενδρίου και ο Σύλλογος Μονοδενδριτών και Φίλων του Βίκου, οργανώνουν στις 18 Αυγούστου στο Αμφιθέατρο Μονοδενδρίου ειδική εκδήλωση για να τιμήσουν τη μνήμη της Αρχαιολόγου Ιουλίας Κουλε-ιμάνη - Βοκοτοπούλου, που ανέσκαψε, μελέτησε μεθοδικά και πρόβαλε διεθνώς τον Αρχαιολογικό οικισμό Βίτσας - Μονοδενδρίου του 8ου π.Χ. αιώνα.

Έκθεση αποξηραμένων λουλουδιών στα Κάτω Σουδενά

Νύφη και λάτρης του χωριού μας η ΣΤΕΛΛΑ ΚΡΙΚΟΧΩΡΙΤΗ - ΒΟΥΡΔΑ, ευγενικά προσφέρθηκε να πραγματοποιήσει, φιλοκερδώς, με σκοπό την προβολή και την οικονομική ενίσχυση του «Έκθεση αποξηραμένων λουλουδιών» στην αίθουσα του Δημ. Σχολείου, από 3 μέχρι 31 Αυγούστου 1996.

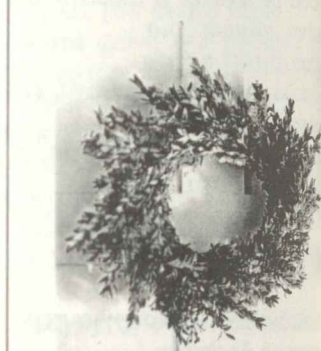
Παρόμοια έκθεση και σε συνεργασία με το Θεατρικό Εργαστήριο Ηπείρου (Θ.Ε.Η.), πραγματοποιήσε το Δεκέμβριο του 1992 στα Γιάννενα με μεγάλη επιτυχία. Ήταν τότε, κατά την επίσκεψή μας, με το Σπύρο Καπελλίδη (πρόεδρο ακόμη του Συλλόγου), που ρίχτηκε η ιδέα και εκμαιεύσαμε την πρόθυμη συγκατάθεσή της, αν ήταν δυνατόν κάποιο καλοκαίρι, αυτή η έκθεση να γίνει

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ
Γίνεται γνωστό στους συμπατριώτες Ζαγορίσιους, ότι η βιβλιοθήκη του Βασιλέ Φανίτσιου, που στεγάζεται στο Δημ. Σχολείο Λεπτοκαρυάς, θα λειτουργεί τις κάτωθι Κυριακές:
19 και 26/5
16 και 23/6
21 και 28/7
11 και 18/8
8 και 15/9
Για περισσότερες πληροφορίες στο τηλέφωνο 0651.78571 Γιάννινα

ΣΕΛΙΔΑ 1
και στο χωριό, σε συνεργασία με Μ.Ε. Σύλλογο.

Συνεπώς η αγαπητή Στέλλα υποδέχεται εκείνη, φέτος την υλοποίηση της εκδήλωσης. Εμείς όλοι την ευχαριστούμε θερμά για τον κόπο της και για την αγάπη δείχνει για το χεμαζόμενο χωριό παρ' ό,τι... μη γιγνηνής!!

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΑΤΩ ΠΕΔΙΝΩΝ ΕΚΘΕΣΗ ΑΠΟΞΗΡΑΜΕΝΩΝ ΛΟΥΛΟΥΔΙΩΝ

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 3/8/96 - 31/8/96
ΩΡΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ:
10.00 - 13.00 & 18.00 - 22.00

Ευελπιστούμε πως θα βρει την γκαίά στήριξη και συμπαράσταση των Σουδενιτών, για την επιτυχία Έκθεσης και πιστεύουμε πως θα επισκεφτούν όσο γίνεται περισσότεροι Ζαγορίσιοι, γιατί αξίζει τέτοιες ευκαιρίες και προσφορές και προσπάθειες βρισκόμενες πάντα ενθάρρυνση και στήριξη.

Η κατασκήνωση των Προσκόπων στο Φλαμπουράρι

Έληξε στις 15 Ιουλίου η κατασκήνωση των Προσκόπων του χωριού μας, που διήρκεσε 11 μέρες και από την υψηλόκορμη πεύκη, μακριά από τόσο χρόνια κρίνονταν πλέον επιβεβλημένα, δημιουργώντας και διασκεδάζοντας.

Εκεί οι πρόσκοποι και τα παιδιά περάσαν αξέχαστες μέρες κατασκηνωτικής περιόδου με την ευκαιρία να περάσουν από τόσα χρόνια κρίνονταν πλέον επιβεβλημένα, δημιουργώντας και διασκεδάζοντας.

Το βράδυ του Σαββάτου στις 14 Ιουλίου διοργανώθηκε γιορτή λήξης της κατασκηνωτικής περιόδου με τη μορφή της «Πύρας», παρουσία των Προσκόπων - Λυκόπουλων και πολλών προσκεκλημένων από γύρω κοινότητες.

Κατά τη διάρκεια της «Πύρας» εκτός από τις καθιερωμένες ευχές από τον πρόεδρο της κατασκήνωσης, οι πρόσκοποι και τα παιδιά παρουσίασαν ένα κλίμα ανανεωτικό χώρο για προσέλευση και τραγούδια και χορούς που τους ευχαρίστησαν όλους όσους τους συναντήσαν στην επιτυχία της κατασκήνωσης.

Η γενέτειρά του η Βίτσα τιμεί τον Γιάννη Νικολαΐδη

Η Αδελφότητα Βίτσας - Ζαγορίου διοργανώνει στις 18 Αυγούστου ημέρα Κυριακή και ώρα 10.30 π.μ. εκδήλωση όπου θα τιμηθεί στη γενέτειρά του ο Γιάννης Νικολαΐδης, ο δάσκαλος, ο συγγραφέας, ο διακεκριμένος πνευματικός άνθρωπος του τόπου μας.

Η συμμετοχή όλων μας σ' αυτή την πολιτιστική εκδήλωση, αποτελεί τιμή για το Ζαγόρι μας και καθιερώθηκε ακόμη περισσότερο τη σημαντική ιστορική αλλά και σύγχρονη πνευματική του παρουσία.

Κεντρικός ομιλητής στην εκδήλωση θα είναι ο φιλόλογος κ. Κώστας Βλάχος, ενώ παράλληλα θα πραγματοποιηθεί έκθεση βιβλίων του Γιάννη Νικολαΐδη και άλλου ασπράμαρου φωτογραφικού υλικού από τη ζωή του Βίτσα.

Την εκδήλωση θα κλείσει το μουσικοχορευτικό συγκρότημα του Πανεπιστημίου Αθηνών.

10 εκ. δρχ. ζητούνται από το ΥΠΕΧΩΔΕ

Η Λάιστα ελπίζει για το δρόμο

Μετά από πολύχρονη και αδικαιολόγητη καθυστέρηση, φαίνεται ότι δρομολογείται η ασφαλοποίηση του δρόμου προς την κοινότητα Λαίστας, έργο ζωτικής σημασίας για την επιβίωση των κατοίκων και την αξιοποίηση της περιοχής.

Με ανοικτή επιστολή του προς τον Υπουργό ΥΠΕΧΩΔΕ Κώστα Λαλιώτη και τους υπευθύνους της Γραμματείας Δημ. Έργων, το Κοινοτικό Συμβούλιο Λαίστας επισημαίνει τη σπουδαιότητα του έργου ζητά την έγκριση της χρηματοδότησης 100 εκατ. δρχ. για την ασφαλοποίηση του δρόμου προς Λάιστα Ζαγορίου Ιωαννίνων.

Φυσικά δεν πήγαινε άλλο. Άρρησαν οι αρμόδιοι να υπεύθυνοι αλλά κατάλαβαν τελικά ποια έργα αποτελούν βάση για παραπέρα ανάπτυξη. Λεφτά για κατασκευή έργων μάλιστα κύριοι. Ο Νομάρχης κ. Νίκος Νικολαΐδης, αφού συντάχθηκε η σχετική προμελέτη των παραπάνω έργων, ζήτησε από το ΥΠΕΧΩΔΕ την έγκριση κατ' αρχήν της διάθεσης πίστωσης 100 εκατ. δρχ. από την ΣΑΕ 071 ή το ΤΕΟ προκειμένου να τρέχουν έτος 1996 να γίνει η δημοπράτηση και η κατασκευή του έργου, κατ' ότι όπως διαπιστώθηκε από την υψηλόκορμη πεύκη, μακριά από τόσο χρόνια κρίνονταν πλέον επιβεβλημένα, δημιουργώντας και διασκεδάζοντας.

Εκεί οι πρόσκοποι και τα παιδιά περάσαν αξέχαστες μέρες κατασκηνωτικής περιόδου με την ευκαιρία να περάσουν από τόσα χρόνια κρίνονταν πλέον επιβεβλημένα, δημιουργώντας και διασκεδάζοντας.

Εκεί οι πρόσκοποι και τα παιδιά περάσαν αξέχαστες μέρες κατασκηνωτικής περιόδου με την ευκαιρία να περάσουν από τόσα χρόνια κρίνονταν πλέον επιβεβλημένα, δημιουργώντας και διασκεδάζοντας.

Εκεί οι πρόσκοποι και τα παιδιά περάσαν αξέχαστες μέρες κατασκηνωτικής περιόδου με την ευκαιρία να περάσουν από τόσα χρόνια κρίνονταν πλέον επιβεβλημένα, δημιουργώντας και διασκεδάζοντας.

Εκεί οι πρόσκοποι και τα παιδιά περάσαν αξέχαστες μέρες κατασκηνωτικής περιόδου με την ευκαιρία να περάσουν από τόσα χρόνια κρίνονταν πλέον επιβεβλημένα, δημιουργώντας και διασκεδάζοντας.

Εκεί οι πρόσκοποι και τα παιδιά περάσαν αξέχαστες μέρες κατασκηνωτικής περιόδου με την ευκαιρία να περάσουν από τόσα χρόνια κρίνονταν πλέον επιβεβλημένα, δημιουργώντας και διασκεδάζοντας.

Νέα από τον τόπο μας

για να λειτουργήσει στην κατεύθυνση της ανάπτυξης που ευαγγελίζονται πολλοί; Περιμένουμε με μια ανάσα τη διάθεση της πίστωσης κ. Υπουργέ. Προς το παρόν τίποτε άλλο. Περιμένουμε. Οψόμεθα».

Β' Φυσιολατρική εκδήλωση του Πολιτιστικού Συνδέσμου Ζαγορίσιων

Ο Πολιτιστικός Σύνδεσμος Ζαγορίσιων πραγματοποίησε την Κυριακή 23 Ιουνίου την Β' Φυσιολατρική εκδήλωσή του υλοποιώντας έτσι έναν από τους σκοπούς του καταστατικού του, αυτόν της ευαισθητοποίησης των μελών του σε περιβαλλοντικά θέματα και της προστασίας και ανάδειξης του Ζαγορίσιου περιβάλλοντος.

Οι μεγάλοι και κυρίως νέοι, μέλη και φίλοι του Συνδέσμου, συγκεντρώθηκαν χωρίς το πρωί μπροστά στην Νομαρχία Ιωαννίνων, από όπου αναχώρησαν με μι-

σθωμένο λεωφορείο και προορισμό τη γέφυρα της Κλειδωνιάς, στη δυτική είσοδο της χαράδρας του Βίκου.

Στις 8.30, μετά από μια σύντομη ενημέρωση από τους υπεύθυνους του Συλλόγου σχετικά με την περιοχή και τη διαδρομή, άρχισαν τη διέλευση του τμήματος 3,5 χλμ. της χαράδρας μέχρι τη γέφυρα του Παπύγκου. Η πορεία, μέσα στην καταπράσινη φύση με τα αιωνόβια πλατάνια και δίπλα στα γαλαζοπράσινα, γάρφαρα νερά του ποταμού Βοϊδομάτη διήρκεσε 2 ώρες με αργό βήμα και συχνές στάσεις. Στη διάρκεια της οδοιπορίας είχαν την ευκαιρία να θαυμάσουν τη χαράδρα με το μεγάλο γεωλογικό ενδιαφέρον και την πλούσια πανίδα και χλωρίδα, την αντιπροσωπευτικότερη πρέσβειρα του Ζαγορίσιου τοπίου σε ολόκληρο τον κόσμο. Στις 11.00, όλοι είχαν φτάσει στο σημείο συνάντησης, στη γέφυρα του Παπύγκου. Μετά από ένα ολιγόλεπτο διάλειμμα επιβίβαση όλων στο λεωφορείο με προορισμό την Αρίστη. Εκεί τους υποδέχτηκε ο πρόεδρος της Κοινότητας κ. Νίκος Λογοθέτης, ο οποίος προσέφερε αναψυκτικά, καφέδες και γλυκά και ενημέρωσε τους

εκδρομείς για την ιστορία και τα προβλήματα του χωριού. Στον πρόεδρο της Κοινότητας απονεμήθηκε από τον πρόεδρο του Συνδέσμου κ. Βασίλη Μπούρη αναμνηστική πλακέτα για την υποδοχή και συμβολή της Κοινότητας Αρίστης στη Β' Φυσιολατρική εκδήλωση και σε όλους τους συμμετέχοντες αναμνηστικά διπλώματα.

Στη συνέχεια, όλοι επιβίβαση στο λεωφορείο με κατεύθυνση και πάλι τον ποταμό Βοϊδομάτη και το 15ου αιώνα Μοναστήρι της Παναγίας της Σπηλιώτισσας, με έντονη κατά το παρελθόν θρησκευτική και κοινωνική δράση στην περιοχή, χτισμένο σαν περήφανη αετοφωλιά πάνω στα απότομα βράχια της χαράδρας. Ο δάσκαλος κ. Γιώργος Ζαχάρης από την Αρίστη έκανε λεπτομερή ιστορική ενημέρωση και η ομάδα των εκδρομικών προσκύνθηκε και έψαλε με ένα στόμα το «Τη Υπερμάχου» σε μια στιγμή θρησκευτικής κατανύξης και ψυχικής ανάταξης.

Μετά από όλες αυτές τις ευχάριστες περιηγήσεις, την εναλλαγή τοπίων και παραστάσεων, ιδανικό καταφύγιο, φιλοξενία, ξεκούραση και διασκέδαση πρόσφεραν τα βαθύσκια πλατάνια της ποταμιάς. Όλοι γεύτηκαν τα νοστιμότατα εδέσματα της ψησταριάς που οργανωμένα είχε στήσει και άρχισαν τον χορό, φιγούρες ανθρώπων αλλοτριωμένων από την καθημερινό-

τητα, ανθρώπων κουρασμένων που ήθελαν εσω και για λίγο να αποβάλουν τα προσωπικά τους προβλήματα, ανθρώπων ευαισθητοποιημένων σχετικά με το περιβάλλον, έκπληκτων από την ομορφιά και τη γαλήνη της αγκαλιάς του, φιγούρες τέτοιες που χιλιάδες έχουν φιλοξενήσει οι αιωνόβιοι παρατηρητές του τοπίου.

Το γλέντι κράτησε μέχρι το απόγευμα, όταν ήρθε η στιγμή της αναχώρησης, τότε που για όλους και μετά από ένα σύντομο διάλειμμα για απογευματινό καφέ και αναψυκτικό στο γραφικό Μεσοβούνι, αυτή η μέρα μετατράπηκε σε γλυκειά ανάμνηση, σε αισιοδοξία για τη ζωή και σε προβληματισμό για το περιβάλλον.

Μεγάλη ήταν και η ικανοποίηση που αισθάνθηκαν τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Συνδέσμου με την απήχηση που είχε άλλη μία πετυχημένη δραστηριότητα με τη σφραγίδα του Συλλόγου. Σύμφιξη των σχέσεων μεταξύ των μελών - επικοινωνία με το περιβάλλον - ψυχαγωγία ήταν το τρίπτυχο που κυριάρχησε και εκπληρώθηκε.

Αιωνά του η μνήμη.
Γεώργιος Κ. Μέρτζιος

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΕΣ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ

(Γεωπόνος)

Στις 23 Ιουνίου πέθανε, ξαφνικά, στην Αθήνα και την επομένη κηδεύτηκε στην Κόνιτσα ο Βασίλης Λαμπρίδης, επίτιμος Επιθεωρητής της Α.Τ.Ε. σε ηλικία 73 ετών.

Από μητέρα Ζαγορίσια (της οικογένειας Δούκα από την Αρίστη), ο Βασίλης μοίραζε την αγάπη του ανάμεσα στην Κόνιτσα και το Ζαγόρι, για το οποίο πάντα νοιαζόταν και διατηρούσε συναισθηματικούς δεσμούς μαζί του.

Συνδρομητής και συνεργάτης του Περιοδικού μας, από τα πρώτα βήματά του, μας έστελνε τις σκέψεις και τα γραφτά του μέχρι τελευταία.

Πριν ακριβώς μια βδομάδα από τον αδόκητο θάνατό του, τηλεφώνησε στα γραφεία μας να μας ρωτήσει πώς πορεύεται «Το ΖΑΓΟΡΙ μας» και να ρωτήσει για κάποια πολυσέλιδη εργασία του με τίτλο: «Επιστροφή στο χωριό», που μας είχε στείλει. Χαιρετηθήκαμε με την υπόσχεσή του πως σύντομα θα τα πούμε από κοντά, αφού θα ερχόταν για διακοπές στην Κόνιτσα.

Η είδηση του θανάτου του μας ξάφνιασε και μας λύπησε αφάνταστα.

Ήταν ένας αγνός και γεμάτος καλοσύνη άνθρωπος, όπως κι ένας επιτυχημένος δημόσιος λειτουργός και επιστήμονας.

Ας είναι ελαφρύ το χόμα της Κόνιτσας που τον σκέπασε.

B.T.

ΚΩΣΤΑΣ ΖΟΥΜΠΟΥΡΑΣ

Απεβίωσε στη Λάρισα όπου και ετάφη προ διμήνου ο Κώστας Ζουμπουράς, καταγόμενος από τα Κάτω Σουδενά, που λίγους μήνες πριν συμπεριελαμβάνετο ως ιδρυτικό μέλος του Συλλόγου Ζαγορισίων Ν. Λαρίσης «Οι Ριζάρηδες». Στην οικογένειά του, σύζυγο και γιού καθώς και στην οικογένεια του αδελφού του Γιώργου απευθύνω προσωπικά αλλά και εκ μέρους όλων των μελών της προσωρινής διυλητικής επιτροπής του εν Λαρίση συλλόγου Ζαγορισίων Ν. Λαρίσης «Οι Ριζάρηδες» τα εγκάρδια και πατριωτικά μας συλλυπητήρια.

Ο μεγαλύτερος αδελφός, ο Λευτέρης μαζί με τον μικρότερο τον Γιώργο, ήρθαν στη Λάρισα από την Αθήνα στο τέλος της 10ετίας του '50 κι αργότερα ήρθε κι ο Κώστας. Άσκησαν το επάγγελ-

μα του υδραυλικού και μάλιστα ο Λευτέρης ήταν μοναδικός στη Λάρισα που γνώριζε και έκανε εγκαταστάσεις καλοριφέρ. Ήταν ο αχρηγός που ατυχώς κάποια παραμονή Χριστουγέννων κάποιας χρονιάς σε αυτοκινητιστικό δυστύχημα από Λάρισα προς την Αθήνα σκοτώθηκε μαζί με την κόρη του και το γαμπρό του.

Συγγενείς από τη μητέρα τους είναι το γένος Χαντέλη και επίσης έχουν συγγένεια με την οικογένεια Στάρα καθώς μαθαίνω από τον Γιώργο Ζουμπουρά που συναντώ μεθα.

Γιάννης Ζώης

Στη μνήμη του Δάσκαλου

ΚΩΣΤΑ Α. ΒΑΣΔΕΚΗ

(Απόσπασμα)

Και άλλος ένας αετός περήφανος, ένας αετός λεβέντης της μεγάλης οικογένειας του Διδασκαλικού κόσμου, έφυγε για πάντα από κοντά μας. Ο Δάσκαλος Κώστας Βασδέκης, τον οποίο συνοδεύουμε σήμερα με πολύ πόνο και λύπη στην τελευταία του κατοικία, στο διάβα της ζωής του υπήρξε πρότυπο ανθρώπου και εκπαιδευτικού.

Γόνος της μεγάλης οικογένειας των Βασδεκίων, υπήρξε ολοκληρωμένος τόσο σαν άνθρωπος, όσο και σαν δάσκαλος, προικισμένος με όλες τις αρετές της καλοσύνης και του ανθρωπισμού. Ευγενής, τίμιος, ενάρετος, φιλότιμος, φιλόξενος, δίκαιος και πάντα πρόθυμος σε κάθε παρουσιάζομενη περίπτωση. Ήταν ο άνθρωπος των σωστών και δικαίων λύσεων των προβλημάτων των ανθρώπων των χωριών που υπηρετούσε. Σαν δάσκαλος, σκέπασε κάτω από τα πατρικά του φτερά εκατοντάδες Ελληνόπουλα τα οποία δίδαξε με χριστιανική ευλάβεια και γαλούχησε με τα νάματα του ελληνοχριστιανικού πολιτισμού.

Πάλεψες Κώστα με το Χάρο σαν άλλος Διγενής ψηλά στα μαρμαρένια αλώνια και έχασες διότι αυτή είναι η μοίρα του ανθρώπου.

Στον αγαπητό μας Κώστα εύχομαι να είναι αιωνία η μνήμη του και ελαφρύ το χόμα του Βραδέτου που θα τον σκεπάσει σε λίγο. Στη σύζυγο, στα παιδιά του, στα εγγόνια και τα αδελφία του, εύχομαι να τους παρηγορήσει ο πανδράμορνος χρόνος και να ζήσουν πολλά χρόνια να τον θυμούνται και να τιμούν τη μνήμη του.

Αιωνία σου η μνήμη.

Γεώργιος Παπάς

Η ΓΚΑΜΗΛΑ ΑΠΕΙΛΕΙΤΑΙ ΜΕ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Συνέχεια από την 9η σελίδα

μόσιας Υγείας και προστασίας των καταναλωτών στις 21/3/94 και το οποίο στη συνέχεια διαβιβάστηκε στο συμβούλιο και την Επιτροπή, οι προτάσεις οριοθέτησης και χαρακτηρισμού της ευαίσθητης αυτής περιοχής που περιέχονται στην «Οικολογική και Χωροταξική Μελέτη Χαρακτηριστικών Οικοσυστημάτων Ορεινών Όγκων Βόρειας Πίνδου» που εκπονήθηκε απ' το Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας κατόπιν αναθέσεως απ' το ΥΠΕΧΩΔΕ (Νοέμβριος 1992), καθώς και το 34757/1635/20-10-95 έγγραφο της Γενικής Δ/σης Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ προς την περιφερειακή διοίκηση Ηπείρου.

«Ως συνέχεια των ανωτέρω, ο σύλλογός μας υποβάλλει ερωτήματα και αναμένει απαντήσεις:

α) Γιατί δεν υπάρχει η απαιτούμενη διαφάνεια στις διαδικασίες υποβολής και έγκρισης του προγράμματος και δεν παρέχεται καμιά πληροφορία από τις αρμόδιες τοπικές υπηρεσίες (περιφέρεια, νομαρχία, δημαρχία Κόνιτσας);

β) Πώς είναι δυνατόν να προωθείται και νέο «αναπτυξιακό» σχέδιο στην περιοχή με τη σιωπηρή και ύποπτη συγκατάθεση των αρμόδιων φορέων, όταν ακόμη εκκρεμεί δικαστικά η υπόθεση προσφάτων παράνομων επεμβάσεων σε άλλο σημείο της εν λόγω περιοχής (αυθαίρετη ανέγερση κτίσματος στη Χαράδρα του Αώου, πλησίον της Μονής Στομίου, εντός των ορίων του Ε.Δ. από τον Δήμο Κόνιτσας και τον τοπικό σύλλογο «Πράξις»);

γ) Σε τί αποσκοπούν τελικά αυτά τα σχέδια και ποιός είναι ο ή οι αρμόδιοι φορείς που αποφασίζουν για την υλοποίησή τους και με ποιά κριτήρια; Μήπως αποτελούν νέο κανάλι ανεξέλεγκτης αρπαγής και διασπάθισης ενός πακτωλού κοινοτικού χρήματος από κυκλώματα εργολάβων και άλλων ιδιωτών, χωρίς κανένα ουσιαστικό αντίκρισμα παρα μόνο ανεπανόρθωτες οικολογικές καταστροφές;

δ) Έχει άραγε κάποιο νόημα η ύπαρξη κοινοτικών περιβαλλοντικών προγραμμάτων με υψηλό κόστος υλοποίησης («NATURA 2000», «ΑΡΚΤΟΣ») για τη διατήρηση απειλούμενων ειδών και βιοτόπων διεθνούς σημασίας, όταν οι υποδείξεις και τα συμπεράσματά τους αγνοούνται κατα

το σχεδιασμό οποιωνδήποτε επεμβάσεων;

ε) Πώς εννοούν τελικά οι αρμόδιοι φορείς και υπηρεσίες της Θεσμο των εθνικών δρυμών, που αν το χαριτωμένο κοριτσάκι τους και του έδωσαν το όνομα Ελένη.

Στους ευτυχείς γονείς ευχόμαστε να τους ζήσει.

Πολ. Σύλ. Ασπραγγέλων — Στη Θεσσαλονίκη βάπτισαν το κοριτσάκι τους ο Βασίλειος Γιάζης και η σύζυγός του Αλυσία και του έδωσαν το όνομα Αλυσία. Νονά ήταν η συγγενική μας Φανή Μπίκα.

Ευχόμαστε να τους ζήσει.

Πολ. Σύλ. Ασπραγγέλων — Στις 6 Ιουλίου στον ιερό ναό Αρχιμ. Ανδρέου Ιωαννίνων, έγιναν οι γάμοι του συγγενικού μας Γεωργίου Καρβούνη και της αγαπημένης του Αμαλίας Φωτά-

Άλλες αντιδράσεις

Μία πολύ σημαντική και εθαρρυντική εξέλιξη είναι η επίσημη και δεδηλωμένη αντίθετη των κατοίκων της Κοινότητας Παπίγκου στις σχεδιαζόμενες επεμβάσεις. Οι κάτοικοι της κοινότητας αυτής, με συνείδηση της ευθύνης τους για το τόπο αλλά και αντιλαμβανόμενοι ότι το μεγάλο αυτό κεφάλαιο αποδίδει μια χαρά «με άλλους δους διαχείριση», δεν διστάζουν να αντιταχθούν στα ανήθη δια και να δηλώσουν ότι θα μήσουν με όλα τα μέσα για να αποτρέψουν αυτό που οι κάτοικοι αποκαλούν «καταστροφή Τύμφης».

Το Παγκόσμιο Ταμείο για Φύση WWF Ελλάς ενδιαφέρεται για την προστασία των ειδών λήγια γι' αυτόν. Ποτέ όμως ευρύτερης περιοχής. Στις 8 Σεπτεμβρίου 1995 ζήτησε πληροφορίες για τα προγραμματισμένα έργα και για την τύχη του σματος που ανηγήρη με αμετακίνητο τρόπο στη Χαράδρα Αώου και, παρά τη σχετική κραυγή και τις ειλημένες καταδικαστικές αποφάσεις, μένει ακόμη στη θέση του.

Σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία (άρθρο 5ν. 1943/1986 και 16ν. 1599/1986, ΚΑΥ 778/1440/1995) και την ακυρωτική απόφαση 3943/1995 του Συμβουλίου της Επικράτειας (υπόψη εκτροπής Αχελώου) για το κάλεσμα του πολίτη για πρόβλεψη στις πληροφορίες που αφορούν το περιβάλλον, οι αρμόδιες υπηρεσίες έπρεπε να έχουν απαντήσει στα ερωτήματα του WWF Ελλάς. Πιστεύουμε ότι αργοπορία αυτή οφείλεται στο όγκο της εργασίας τους.

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ

Βαπτίσεις

— Η συγγενική μας Τζένη Καρβούνη και ο σύζυγός της Κωνσταντίνος Πανατζής, βάπτισαν το χαριτωμένο κοριτσάκι τους και του έδωσαν το όνομα Ελένη.

Στους ευτυχείς γονείς ευχόμαστε να τους ζήσει.

Πολ. Σύλ. Ασπραγγέλων — Στη Θεσσαλονίκη βάπτισαν το κοριτσάκι τους ο Βασίλειος Γιάζης και η σύζυγός του Αλυσία και του έδωσαν το όνομα Αλυσία. Νονά ήταν η συγγενική μας Φανή Μπίκα.

Ευχόμαστε να τους ζήσει.

Πολ. Σύλ. Ασπραγγέλων — Στις 6 Ιουλίου στον ιερό ναό Αρχιμ. Ανδρέου Ιωαννίνων, έγιναν οι γάμοι του συγγενικού μας Γεωργίου Καρβούνη και της αγαπημένης του Αμαλίας Φωτά-

Συγχαρητήρια

— Στην αγαπημένη μας Μαρία Κακαγιά, θερμά συγχαρητήρια για την επιτυχία της στη Νομαρχία Θεσσαλονίκης.

Γιάννης - Ηλέκτρα Μάνθος - Ανδρέας

— Συγχαρητήρια στο νέο Δ/κό Συμβούλιο της Αδελφότητας Βίτσας και εύχομαι όρεξη και δύναμη για την πραγμάτωση των στόχων τους.

Πολ. Σύλ. Ασπραγγέλων — Πέθανε στις 26/5/96 σε ηλικία 94 ετών ο Δοξριανός Θεμι-στικός Λεων. Δάλλας. Η κηδεία έγινε στη Ζίτσα, όπου για πολλά χρόνια ήταν εγκατεστημένος. Ήταν αγαπητός με τους συγγενικούς του, όλοι λένε καλώς γι' αυτόν. Ποτέ όμως δεν ξεχνούσε και τη γενετήριά του, εκεί όπου γνώρισε τα πρώτα χρόνια της ζωής του, που πήρε να έργα και για την τύχη του σματος που ανηγήρη με αμετακίνητο τρόπο στη Χαράδρα Αώου και, παρά τη σχετική κραυγή και τις ειλημένες καταδικαστικές αποφάσεις, μένει ακόμη στη θέση του.

Π.Π.

ΒΡΑΔΕΤΟ

Βαπτίσεις

— Την Κυριακή το μεσημέρι 30 Ιουνίου, τα παιδιά του Άλκη Βασιλά, Δημήτρη και Στεφανία, βάπτισαν τα αγοράκια τους.

Ανάδοχος του γιου του Δημήτρη και της Χρυσούλας Βασιλά ήταν η δ. Γαλάτεια Γκοδίμη και του έδωσε το όνομα Αλκιβιάδης.

Ανάδοχος του γιου του Θανάση και της Στεφανίας Επταήμερου ήταν η δ. Βασιλική Προδρομού και του έδωσε το όνομα Εμμανουήλ.

Στους ευτυχείς γονείς, παππούδες, γιαγιάδες και προγιαγιάς ευχόμαστε να τους ζήσουν τα νεοφώτιστα.

Ευχές

— Στην κόρη μας Ουρανία Τσουμάνη που πήρε το πτυχίο του Πολιτικού Μηχανικού από το Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο και στη συνέχεια Masters από το New Castl της Μ. Βρετανίας στην Περιβαλλοντολογική Μηχανική, αριστεύσασα, ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία και επιτυχίες στη ζωή της.

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

ΒΙΤΣΑ

Βαπτίσεις

— Στο μοναστήρι μας, του Προφήτη Ηλία, στις 23/6/96 βάπτισαν το χαριτωμένο και γλυκύ κοριτσάκι τους ο Στάθης και η Λαμπρινή Βασδέκη. Του έδωσαν το όνομα Βαρβάρα.

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

Οι γονείς της Κώστας - Λαμπρινή Τσουμάνη

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ - ΔΩΡΕΕΣ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

ΚΗΠΟΙ

Ευχαριστήρια

— Η Εκκλησιαστική Επιτροπή του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου Κήπων, ευχαριστεί θερμά την κ. Αντιγόνη Σκλιβανίτη για την ευγενή προσφορά της υπέρ του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου με το ποσό των 50.000 δρχ. για τις ανάγκες της Εκκλησίας και εύχεται ο Άγιος πάντα μαζί της.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή

— Η Εκκλησιαστική Επιτροπή του Ιερού Ναού Αγίου Νικολάου Κήπων, ευχαριστεί θερμά την κ. Γαλάτεια Στυλίδη για την ευγενή προσφορά της υπέρ του Προφήτου Ηλία του ποσού των 10.000 δρχ.

— Επίσης την κ. Ελένη Τζιμπούλου για τον αυτό σκοπό με το ποσό των 5.000 δρχ. και εύχεται ο Άγιος πάντα μαζί τους.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή

— Ο Πρόεδρος του Λαογραφικού Μουσείου Κήπων Ζαγορίου Αγάπιος Τόλης και το Δ. Σ ευχαριστεί θερμά την κ. Αντιγόνη Σκλιβανίτη για την ευγενή προσφορά της των 50.000 δρχ. για τους σκοπούς του Μουσείου.

Για το Δ.Σ.

Ο Πρόεδρος
Αγάπιος Τόλης

Κ. ΣΟΥΛΕΝΑ

Προσφορές

— Η Αγλαΐα Ζωρδούμη προσφέρει 10.000 δρχ. στον Ιερό Ναό Αγ. Αθανασίου στη μνήμη του ακριβού και αλησμόνητου γιου της ΝΤΙΝΟΥ, με τη συμπλήρωση πέντε χρόνων από το θάνατό του.

Η Εκκλ. Επιτροπή ευχαριστεί θερμά και θα μνημονεύει πάντα την αγάπη του Ντίνου για το χωριό μας.

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΕΙΣΦΟΡΑ

23.250

Voultsos Maria (3)

10.000

Γιαννακού-Κρασαδάκη Αλίκη (2)

Ζωρδούμη Κων/νος (2)

Παπαθεοδώροτ Φένια (3)

6.000

Φωτεινής Νικόλαος

5.000

Βαρκοῦκη Νίνα

Βαρκοῦκη-Κατριτζόγλου Μαρία

Διονυσίου-Παλαιοπανίδου Χαρίκλεια

Δούση Χρήστος

Πατάζογλου Εμμανουήλ

Πελένη Ελένη

Τσάντη-Μωραΐτου Αμαλία

Τσάντη-Ζαγορίτου Βασιλική

Χαρισιάδου Ευγενία

3.500

Καρμπαδάκη Ελισσάβετ

ΣΗΜ. Οι μέσα σε παρένθεση αριθμοί δηλώνουν τα έτη πληρωμής

ΜΟΝΟΔΕΝΤΡΙ

Δωρεά εις μνήμην

— Η κ. Νόρα Δασκαλοπούλου - Ασημακοπούλου πρόσφερε το χρηματικό ποσό των 20.000 δρχ. στη μνήμη των γονιών της Γεωργίου και Μηλτίσας Δασκαλοπούλου για τη συντήρηση του παρεκκλησίου του Αγίου Γεωργίου Μονοδενδρίου.

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ

Προσφορές

— Οι οικογένειες Ιωάννη Καλύβα και Νικολάου Πάντζιου, για τις ανάγκες του Ιερού Ναού Αγίου Δημητρίου Φραγκάδων, πρόσφεραν από 10.000 δρχ. στη μνήμη του εξαδέλφου τους Γεωργίου Β. Παπαθεοδώρου.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί θερμά — Επίσης η Στέλλα και Φένια Παπαθεοδώρου, στη μνήμη του συζύγου και πατέρα αντίστοιχα Γεωργίου Θ. Παπαθεοδώρου, πρόσφεραν για τις ανάγκες του Εκπολιτιστικού Συλλόγου Φραγκάδων 150.000 δρχ.

Εκφράζουμε τα θερμά μας ευχαριστήρια στις ανωτέρω και είθε ο Θεός ν' απαλύνει τον πόνο τους.

Το Δ.Σ. του Συλλόγου

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

8.000

Παναζοπούλου Αγγελική (4)

6.000

Γεωργίου-Μάρκου Ανδρομάχη (2)

Κοντογιάννη Ευτυχία (2)

Μπονόβας Χάρης (2)

5.000

Καλύβας Ιωάννης (2)

Κουκουμελίδης Στέφανος (2)

Παπανικολάου Ζωή

3.000

Αγγελάκη Φαίδρα

Γενναδίου Βασιλική

Δάφλου Ελένη

Δρόσος Λευτέρης

Ζαροπούλου Αικατερίνη

Ζωρδούμη Αγλαΐα

Θωμά-Βαρέλη Ισμήνη

Καψάλη-Τριανταφυλλίδη Βασιλική

Κοντοκάλης Βασίλειος

Μαντζιάρης Εμμανουήλ

Παπακώστα-Συκιώτη Χρυσή

Παπαχρήστου Ιωάννης

Παππάς Ιωάννης

Παππάς Μιχάλης

Σουλτάνης Βασίλειος

Τριανταφυλλής Κων/νος

Τσουμάνης Κων/νος

Χρήστου Ιωάννης

Χρόνη Νιόβη

2.500

Βαρζώκας Χριστόδουλος

ΣΗΜ. Οι μέσα σε παρένθεση αριθμοί δηλώνουν τα έτη πληρωμής

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ

Προσφορές - Δωρεές

Για τον Ιερό Ναό Αγ. Νικολάου Ασπραγγέλων προσέφεραν:

— Εις μνήμην Ανδρομάχης Καραγιάννη ο Θωμάς Καραγιάννης 10.000 δρχ.

— Εις μνήμην Βασιλείου Μπόνια ο Χρήστος Μπόνιας 20.000 δρχ.

— Εις μνήμην Ιππολύτης Σαργέα ο Ελευθέριος Σαργέας 5.000 δρχ.

— Εις μνήμην Μελανίας Παπαποστόλου - Λιαπογιάννη ο Βασ. Ζαρκάδας 5.000, ο Βασ. Πετρόπουλος 5.000, η Υβόννη Πετροπούλου 5.000, ο Κων. Λιαπογιάννης 5.000, η Σταμ. και Παλ. Ρίζου 15.000, η Νίκη Ρίζου 5.000, ο Φρίξος Τσολάκης 5.000, ο Γαβρ. Παπαναστασίου 5.000, ο Χριστ. Φωτόπουλος 5.000.

— Εις μνήμην Αριστοφάνη Παπαλεξίου η Αντιγόνη Κανούρα 10.000, ο Αλέκος Παπαλεξίου 5.000.

— Εις μνήμην Ισμήνης Μάτσου - Καμτσάικα οι αδελφές της Αλίκη Παπαποστόλου, Αφροδίτη Γκίκα και Ευρύκλεια Καμτσάικα 50 δολάρια.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή ευχαριστεί για τις προσφορές και προσεύχεται για την ανάπαυση των ψυχών τους.

Για την εκπλήρωση

των σκοπών του Περιοδικού

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας»

— Ο κ. Χριστόδουλος Στουκίδης, στη μνήμη της Ευανθίας Στουκίδου, δρχ. 10.000.

— Ο κ. Γεώργιος Α. Μέρτζιος, στη μνήμη του αγαπητού του φίλου Αποστόλη Κανούρα, που χάθηκε τόσο πρόωρα, δρχ. 10.000.

— Η κ. Ελένη Πελλένη, στη μνήμη του γιου της Σταύρου, που πέρασαν έντεκα χρόνια από τότε που έφυγε από τη ζωή και πάντα περιμένει, καθώς και του συζύγου της Γιώργου, δρχ. 5.000.

— Στη μνήμη του Στεφάνου Βασδέκη αντί στεφάνου τ' ανήψια του Διαμάντη, Παναγιώτης, Άννα και Χρυσάνθη, πρόσφεραν 10.000 δρχ. Επίσης τ' ανήψια του Στέλλα και Παναγιώτης 10.000 δρχ.

— Οι κ.κ. Αντώνης και Βούλα Κουταλά, Γιώργος και Βούλα Δουλοπούλου, Κώστας και Λίτσα Γραβάνη, Κώστας και Ρούλα Κουταλά, στη μνήμη του Αθανασίου Τσιγιάννη, διάφορα χρηματικά ποσά.

— Η κ. Άννα Βαρζώκα - Ντιναλέξη το ποσό των 10.000 δρχ. στη μνήμη του πατέρα της Κων/νου Βαρζώκα.

Η Σ.Ε. ευχαριστεί θερμά

«ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Ιδρυτής:

† ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

*

Ιδιοκτήτης - Εκδότης:

Σίνα 4 454 45 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Τηλ. 79286 - 74.000

FAX 79286

ΙΑΡΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

† ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ

† ΒΑΡΖΩΚΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΥΠΙΔ.

ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΕΣ

ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

Υπεύθυνος για το Νόμο:

ΑΠΟΣΤ. Κ. ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ

Πρόεδρος Ι.Λ.Ε.Ζ.

Ν. Ζέρβα 2 - Ιωάννινα

Τηλ. 30170

*

Υπεύθυνος Υλης:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΖΙΟΒΑΣ

Αργυρινών 16 - ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Τηλ. 27.105

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

1. ΒΑΡΖΩΚΑΣ ΒΥΡΩΝ

2. ΓΕΠΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

3. ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΣΑΒΒΑΣ

4. ΚΥΡΙΑΖΗ ΚΑΛΥ

5. ΜΕΡΤΖΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

6. ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

7. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ ΘΑΝΑΣ

8. ΣΥΚΙΩΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

9. ΤΖΙΟΒΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

10. ΤΣΕΚΟΥΡΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

Συνδρομές, εισφορές,

εμβάσματα:

ΘΑΝΑΣΗ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗ

Σίνα 4 - Ιωάννινα 454 45

και Μυροποταλίου

ΚΑΛΥ ΚΥΡΙΑΖΗ

Λόρδου Βύρωνος 21

Ιωάννινα 45444.

Κατώτερη ετήσια

συνδρομή δρχ. 3.000

*

Τυπογραφία:

Γ. ΔΟΥΒΑΛΗ

Ε. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Ο.Ε.

28ης Οκτωβρίου 41

(Στοά Καμπερή)

Τηλ. 20.544 - 27.845

Ιωάννινα 454 44